

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ.

Adunarea generală extraordinară a Asociației noastre la Cluj.

În zilele de 17 și 18 Mai c. s'a ținut adunarea generală extraordinară a Asociației noastre la Cluj. Scopul convocării acestei adunări a fost acela, pentru a face o dare de seamă membrilor, cu privire la imobilul din Cluj, Calea Victoriei No. 60, recâștigat prin justiție pentru Asociația noastră, și a cere dela adunarea generală autorizația de a valorifica aceasta avere, cât se poate mai bine și mai favorabil. Adunarea nu s'a putut ține în ziua de 17 Mai, din cauza că nu s'a prezentat numărul de membrii cerut de Statute, astfel ea s'a amânat pe a doua zi, cu care ocaziune s'au adus hotărâri valide.

În loc de un raport al desbaterilor, credem de bine a publică în întregime în analele Asociației noastre, vorbirea de deschidere a Președintelui, Raportul prezentat adunării generale, precum și Procesul verbal, luat în aceasta adunare, pentruca membrii să ia cunoștința de cele petrecute la aceea adunare.

Discursul de deschidere al adunării generale extraordinare a Asoc. inv. rom. ținută în Cluj la 17 Maiu 1925.

Domnilor Colegi!

În intervalul de 6 ani, de când actualul Comitet Central stă în fruntea Asociației noastre, este al doilea privilegiu când Vă chemăm la o adunare extraordinară. Cei ce ați citit cu atențiune „Convocarea“ publicată în Nrii 3 și 4 a rev. noastre — *Invățătorul* — ați putut vedeă scopul pentru care V'am chemat. Și cunoscând acesta, v'ați putut convinge de felul cum actualul Comitet central, știe să apere interesele Asociației și când e lipsă să lupte chiar pentru revindecarea drepturilor, ce le are învățătorimea noastră de dincoace de munți.

Acest Comitet central, în perioada celor 6 ani din urmă a devenit o adevărată straje neadormită, care n'a lăsat nici un moment nefolosit pentru a apăra ce eră periclitat și a câștigă aceea ce ușor se putea pierde. Dovadă aveți chiar cazul cu imobilul din Calea Victoriei No. 60, pentru care nu a ezitat un moment de a păși cu pretenziunea sa chiar în fața Justiției.

care s'a pronunțat pentru noi favorabil la cele 3 foruri superioare. Câștigând acest proces avem un mare câștig *moral și material* pentru Asociația noastră. *Moral fiindcă pasul întreprins de Comitetul central nu a dat greș și material, fiindcă reprezintă o valoare de câteva milioane Lei.*

Când amintim aceste lucruri nu voim să monopolizăm toată vrednicie pe sama Comitetului central, ci recunoaștem că sunt câteva persoane din Comitet și altele în afară de viața școlară, cari au un merit deosebit în această chestiune.

Astfel în locul prim suntem recunoscători Dlui *Dr. Dominic Stanca* directorul institutului dermatoveneric, care având așezat acest spital în edificiul de pe imobilul No. 60 din Calea Victoriei, a fost primul care s'a interesat de geneza lui. Apoi Dlui *Dr. Gheorghe Vilt* rev. școl. dânsul a ridicat chestia în ședința Comitetului central din 31 Martie 1922, *devenind cel mai aprig apărător și susținător al cauzei.* Și fiindcă lucrul nu se putea dovedi decât pe cale judecătorească, Comitetul central prin procură în ordine dă deplină putere adv. *Dr. Alex Kis* ca să pornească acțiunea. Ș'am fost norocoși, căci chestiunea trecând prin 2 instanțe a fost încoronată cu deplin succes, mulțumită acestui vrednic apărător, cărui și cu acest privilegiu trebuie să-i aducem mulțumirile întregii dăscălimi. *Sentința Tribunalului s'a publicat în 6 Martie 1923, iar a Curții de Apel în 2 Maiu 1924.*

Renunțând Dl *Dr. Alex. Kis*, de a ne reprezenta și în ultimul for judecătorec, Comitetul central a recurs la sprijinul marelui patriot român Dl. *Dr. Amos Frâncu*, care înțelegându-ne situația, ne'a ajutat să mișcăm din nou chestiunea inpotmolită pe un moment. Cu elocința și verva oratorică de care dispune a convins pe înalții magistrați ai Curții de Casație, despre dreptatea cauzei, cari cu data de 17 Martie 1925 au publicat ultima sentință în favorul nostru.

Dar alături de acești bărbați, parte cea grea a fost rezervată colegilor noștrii *Andrei Pora, Dumitru Hancu și Iuliu Vuia* cari fiind și parlamentari au avut o accesibilitate mult mai mare decât cum am fi avut oricare dintre noi ca simplii învățători. *Cade-se deci să le aducem mulțumirile noastre tuturor acestor factori, cari fiecare în parte își are rolul său bine determinat, ce ne a ajutat triumful cel mare, cu care se poate mândri Asociațiunea noastră. În același vreme nu putem uita nici serviciile ce ni le-a adus sancta justiția cu luminații săi magistrați, cari cu toții au fost unanimi în păreri, despre dreptatea cauzei noastre.*

Alături de aceste nume vrednice de pomenit, trebuie să ne aducem aminte de toți ceilalți membrii ai Comitetului central, cari ori decâteori a fost lipsă, n'au pregetat a lua parte la ședințele numeroase din vremea din urmă, în care chestia imobilului No. 60 din Calea Victoriei *forma principalul și uneori chiar singurul obiect de discuție.*

Domnilor Colegi!

Ajunși la acest punct, mandatul Comitetului central în această chestiune încetează. Cu data de 17 Martie 1925, când s'a dat publicității sentința Curții de Casație, imobilul No. 60 din Calea Victoriei formează proprietatea Asoc. inv. rom. din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș. Urmează, ca D.-Voastră întruniți azi în adunare extraordinară să hotărâți utilizarea și valorizarea acestui bun de mare preț. Raportorul chestiunii Vă prezintă pentru desbatere trei proiecte, dintre cari D.-Voastră, veți alege pe cel care-l credeți mai bun, mai practic, mai ducător la scop, prin care să fie ajutate în cea mai largă măsură posibilă instituțiile noastre „Asoc.” și „Fondul Gh. Lazăr” și prin ele întreaga noastră învățătorime.

Salutând On. oaspeți, și pe D.-Voastră frați colegi, declar adunarea generală extraordinară de deschisă

Traian Șuteu

Președintele Asociației.

Raportul

Comitetului central, către adunarea generală extraordinară.

Onorată adunare generală!

Necesitățile imperatice ale organizației noastre profesionale, care ființează sub denumirea „Asociațiunea Invățătorilor români din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș”, ne-au făcut și poruncit, ca în acest an, pe lângă adunarea generală pe care suntem obișnuiți să o ținem regulat în fiecare an, să ținem și o adunare *generală extraordinară*, în ziua de astăzi, în acest oraș, sediu al societății noastre. Motivele cari a determinat Comitetul central să convoace aceasta adunare generală extraordinară — credem, sunt cunoscute tuturor colegilor noștri. În expunerea de mai jos, vom da o icoană clară și complectă a acestor motive, vom arăta în amănunte istoria frământărilor noastre de 6 ani încoace, vom destăinui în fața On. adunării, gândurile cari ne-au călăuzit în activitatea noastră, de până acum, și vom înfățișa — pentru aprobare, bine înțeles, cu modificările pe care On. adunare le va socoti de bune — și un vast și nou plan de activitate pentru viitor.

On. Adunare generală! Faptul în sine, că grijile, necesitățile și ideile cari animează societate noastră, sunt atât de importante, încât ele necesită și convocarea de adunări generale extraordinare, — este o dovadă vie, eclatantă, că această societate, în cjudă tuturor vicisitudinilor vremii, în butul tuturor curentelor, cari lucrează la destrămarea societății omenești —, ea trăește, lucrează, creiază, înfăptuiește și nădăjduiește. În des-

fășurarea metodică și sistematică a activității sale ea, dupăcum bine vă este cunoscut tuturor, n'a făcut multă larmă în jurul său. În munca sa a adoptat o metodă puțin sgomotoasă. Nu s'a afișat și nu a întrebuițat metode de reclam, cari nu corespund nici spiritului învățătorimii și nici societății pe care o alcătuiesc acești învățători. Așa, putem zice pe neobservate, ea a ajuns una din cele mai puternice societăți culturale românești. — Și dacă ea n'a putut înregistra încă multe acte de ordin cultural și moral, căci istoria ei se scrie abia de 6 ani încoace, iar spiritul general de desagregare sufletească este în zilele noastre în plină floare și virulență, în schimb ea se poate mândri cu un succes strălucit de realizări materiale, de bunuri cu destinație filantropică și de ajutorări materiale, și în privința aceasta ea poate rivaliza, ținând seamă numai în măsură mică de proporțiile vremii, cu oricare societate culturală din țara noastră, căci făcând o expertiză fugară și aproximativă, nu exagerăm când constatăm, că o valorificare a bunurilor de cari dispune, ar atinge pe ușor cifra de 30 milioane lei.

On. Adunare generală! Nu este în obiceiul nostru, de a prezenta aceasta situațiune în fața Dvoastră, cu gândul de a crea o atmosferă favorabilă, nouă, celor ce din încredințarea Dv. stăm astăzi în capul trebilor acestei organizațiuni învățătoresți, Nu este în intențiunea noastră, de a folosi aceste prilejuri — pentru a provoca, să zicem, manifestațiuni de simpatie și sărbătoriri convenționale care ne repugnă. De acea în clipele acestea, gândul nostru, constatările noastre pe cari le facem în fața Dvoastră, cu toată răspunderea pe care o avem, nu au alt scop, decât a atrage atențiunea membrilor societății noastre, — că cu fiecare zi care se scurge, se pun în fața noastră, probleme tot mai multe și mai grele pentru a căror deslegare norocoasă, suntem datori unul fiecare din noi, fie la conducere fie simplu gregar, să contribue cu puterile ce i-a dat Dzeu. În faza de consolidare, la care a ajuns societatea noastră, se impune ca din organismul ei, să dispară spiritul de ostilitate, spiritul de desolidarizare, spiritul de neîncredere, care poate să stăpânească la un moment pe unii de noi, și într'o desăvârșită armonie, să procedăm înainte, până când aceasta organizație a noastră, va însemna un real câștig material și moral nu numai pentru membrii pe cari îi are, ci pentru însuși progresul general al societății în care trăiește, al țării noastre scumpe care ne ocrotește și al omenirii peste tot, pe care suntem datori să o ajutăm și servim.

On. Adunare generală! După aceste expuneri și accentuări, cari fac apel la unirea noastră sinceră, să mi dați voe să intru în expunerea propriu zisă, a subiectului, care formează punctul de căpetenie din programul de mântuit al acestei adunări generale a Asociației noastre.

Din programul care vă este cunoscut tuturor, ați văzut de

sigur, că v'am chemet pentruca să va facem o dare de seamă cu privire la imobilul din Cluj, Calea Victoriei No. 60, recâștigat prin justiție pentru Asociația noastră, și împreună cu noi membrii Comitetului central, să luăm o hotărîre cu privire la valorificarea lui. Din revista noastră „Învățătorul” ați luat cunoștință de sigur cu toții, cei ce urmăriți cu grije și cu suflet, mersul treburilor noastre, că după doi ani și mai bine, de proces, am fost puși și recunoscuți ca proprietarii imobilului aflător în Cluj Calea Victoriei No. 60, care are o extenziune de peste 10.000 metri patrați, și pe care există un edificiu parter, pe o extenziune de aproape 1500 m. patrați. De sigur că pe Dvoastră nu vă mulțumește aceasta expunere lapidară și de acea noi ne luăm voe a vă face un istoric fidel și complet al acestui lucru.

On. adunare generală! Scrutând și căutând Cartea fundoară a orașului Cluj, am găsit, că prin anul 1905, proprietarul acestui imobil din Calea Victoriei No. 60 era soția Contelui Ledohovszky Francisc, născută Contesa Bethlen Eva. În anul 1911. Decembrie 31, aceasta Contesa vinde imobilul din chestiune Asociațiunii învățătorilor din Ardeal (Erdélyrészi Tanítók egyesületének szövetsege), cu suma de 180.000 cor. pentruca aceasta Asociațiune să instaleze întrânsul un cămin pentru Fetele de învățător (*Tanítók leányotthona*).

Căminul a și luat ființă în toamna anului 1912, când se putea ceti la intrarea în clădire următoarea Inscricție pe o tablă, cu litere mari, „*Tanítók leányotthona*” (*Căminul Fetelor de învățător*). Din anul 1905 începând, și până în anul 1912, edificiul era ocupat de școala normală de învățători a statului din Cluj, care îl organizase ca internat pentru elevii săi. Școala normală a ținut acest imobil în chirie dela proprietăreasa până la vânzarea ce a făcut-o Asociației învățătorilor. După vânzare, școala normală de învățători a evacuat-o și sub noul proprietar s'a instalat Căminul fetelor de învățător.

În anul 1917 Martie 29, Asociația învățătorilor din Ardeal, a vândut imobilul eparhiei reformate din Cluj, și aceasta i-a fixat destinația: înființarea unei școli superioare de fete a eparhiei reformate din Cluj. Probabil, aceasta eparhie intenționa organizarea unei școli superioare similare cu „Marianum”, școala superioară de fete a bisericii romano-catolice din Cluj. Desigur, dacă ar fi ajuns să realizeze acest plan, edificiul trebuia construit din nou, chiar din temelie, căci actualul edificiu n'ar fi corespuns pentru un plan atât de formadabil.

Contractul de vindere cumpărare, intervenit între Asociațiunea învățătorilor din Ardeal și Eparhia reformată din Cluj, a fost însă lipsit de formele legale. O societate cu calitatea de persoană juridică, după toate legile din lume, nu poate face operațiuni mari, de averi, fie vânzând fie cumpărând. decât numai în baza unui mandat special, dat de către adunarea generală a societății. Aceasta este o îndatorire elementară. Ori ce se întâmplă în ca-

zul nostru? Fostul președinte al Federalei Asociațiilor învățătorilor din Ardeal, decedatul Pallós Albert, a vândut cu dela sine putere și a făcut el singur transacția între Asociație și Eparhia reformată din Cluj, fără a avea autorizarea specială a adunării generale. Dovadă despre aceasta este însuși contractul de vânzare-cumpărare intervenit între părți, și care este iscălit din partea Federalei Asociațiilor învățătorilor de președintele ei Pallós Albert, și de Varó Béni, fost inspector școlar în Cluj, care nu era nici macar membru în Comitetul de conducere, ci era numai membru în comitetul de censori al federalei. Prin urmare, nevalabilitatea contractului era dublă. El s'a încheiat fără autorizarea nici baremi ulterioară a Comitetului Asociației, și Adunării generale și al doilea, unul din reprezentanții Asociației, iscălit pe Contract, nu era membru al Comitetului, ci numai membru al Comitetului de censori, deci lipsit de dreptul de a iscăli acte ale societății.

Prețul de cumpărare al imobilului a fost de 350.000 Coroane. Această sumă a fost încasată de către Federația Asociațiilor învățătoresți din Ardeal, dela Casseria Eparchiei reformate din Cluj.

În mod firesc ni-se pune acum întrebarea: Ce a făcut Comitetul Asociației învățătorilor cu acești bani?

N'am avut posibilitate să constatăm aproape nimic din arhiva Asociației lor, căci — după cât am putut afla, aceasta arhivă, a fost trimisă la începutul stăpânirii românești, — la Budapesta Știm însă, că din acești bani, s'a cumpărat o nouă casă în strada General Grigorescu No 2 (fosta strada Rákóczy), actualul Cămin al fetelor de învățători, al cărui Director era în vremea lor fostul președinte al Federalei și pe care noi l'am luat în primire în 1921 dela decedatul Pallos Albert. Ce s'a întâmplat cu suma rămasă — nu avem cunoștință.

Biserica reformată din Cluj, după cumpărare, dupăcât suntem informați, a și început lucrările de organizare și instalare a unei școale superioare de fete — potrivit intențiilor pentru cari îl cumpărase. Pe la sfârșitul anului 1918 însă, după ce se așezase în Cluj stăpânirea noastră românească, Resortul ocrotirilor sociale, plănuid instalarea unui institut sanitar, pentru populația săracă și lipsită de mijloace, a rechiziționat pentru acest scop, imobilul de mai sus, instalând nemai de cât un spital de femei, un ambulator policlinic, mai ales pentru boale dermatovenerice, care funcționează până astăzi sub direcția Dlui Dr. Dominic Stanca, un însuflețit combatant al boalelor ce bântue în poporul nostru, realizând de șase ani încoace însemnate progrese în domeniul combaterii acestor boale. Eparhia reformată de atunci încoace a încercat în nenumărate rânduri să evacueze acest spital al Statului, sub diferite pretexte. Dar încercările n'au reușit, deși s'a plâns până și lui Scotus Wiator, care cercețând Clujul prin 1923, a vizitat acest imobil, pentru a se convinge la fața locului de situația reală a chestiunii. După ce Di-

rectorul Spitalului a lămurit situația acestui imobil, cu documente, arătând că informația primită dela Conducătorii bis. reformate nu corespunde adevărului, că acel imobil nu fusese nici odată instalat ca școală superioară de fete a eparhiei, după cum susțineau ei ci că era numai un plan făcut, — acesta încă n'a mai stărut, ca imobilul să fie pus la dispoziția acelei eparhii. Astfel el a rămas închiriat de Ministerul sănătății publice până în ziua de azi, cu suma de 24.000 Lei anual

Și de aci încolo începe, On. Adunare generală, expunerea amănuntelor cari ne privesc propriu zis pe noi.

Conducătorii Asociației noastre, din momentul când aceasta Asociație și-a ales ca sediu al său orașul Cluj, au fost inspirați de o lozincă, acea de a căuta trecutul și de a revendica pentru organizația noastră învățătoarească, tot ceace îi aparținea de drept, ca o zestre în patrimoniu căreia, era indicată să intre. În sufletele noastre ale tuturor, apărea foarte limpede principiul: noua organizare a învățătorilor, constituită la Sibiu în zilele de 24—26 Februarie 1919, este identică cu fosta organizare învățătoarească de pe vremea regimului maghiar. Aceasta a dispărut, odată ca prăbușirea unui regim, sprijinit pe cobbnații artificiale și în locul ei, se infiripează organizația învățătorilor români, care urmărește aceleași scopuri, afară, bineînțeles, de acelea cari căutau desființarea noastră ca rasă. Paralel cu societatea constituită la Sibiu, în baza aceluiași principii se constituie și cu sediul de origină în Cluj — și cealaltă societate a noastră, sub denumirea *Fondul Gheorghe Lazăr*, ca o continuitate a fostei organizațiuni de sub regimul maghiar care functiona sub denumirea *Fondului Eötvös*, tot cu scopurile avute de fosta societatea maghiară, afară iarăși bineînțeles — de acelea, cari urmăreau și aci desființarea noastră. Mână în mână apoi, aceste două societăți surori — lucrau pentru desvelirea trecutului și pentru intrarea în posesiunea tuturor bunurilor găsite. După cum știe fiecare membru al celor două organizațiuni ale noastre — gândurile și scopurile noastre, s'au realizat întocmai și pentru Asociație și pentru Fondul Gh. Lazăr, și astăzi aceste societăți, stăpânesc cu putere suverană toate moștenirile găsite, cărora le-a dat o dezvoltare și organizare, în conformitate cu noua situațiune, creiată de marele războiu. Până la anul 1921, nu mai rămăsese nimic ascuns și nimic nepreluat. În anul 1921, găsim urmele imobilului aflător în Calea Victoriei No 60, despre care aveam cunoștință, că a fost cândva al Asociațiunii învățătorilor maghiari din Ardeal. — Firește, gândul cel dintâiu, a fost să căutăm după origina lui, să stabilim fapte și date, să desgropăm documente necunoscute și chiar ascunse și să vedem dacă este cazul să pornim acțiune legală pentru câștigarea lui. După o muncă, oarecare de căutări și descoperiri Comitetul nostru s'a ocupat în una din ședințele sale de aceasta chestiune, anume în ședința dela 31 Martie 1922 și a adus următoarea hotărâre:

Se dă chestia adv. Kis și Nemeș, cărora, Comitetu le asigură un honorar de 10.000 Lei, îi încredințează cu începerea acțiunii pentru anularea contractului pe cale judecătorească.

În baza acestei hotărâri, s'a dat procura necesară advocaților Dr. Nemeș și Dr. Kis, ca ei să pornească acțiunea judecătorească, pentru nimicirea și anularea contractului, intervenit între Asociația învățătorilor maghiari și Eparhia reformată din Cluj, la 29 Martie 1917, și totodată recunoașterea de proprietari a acestui imobil, pe Asociația învățătorilor români din Ardeal, care este indentică și următoarea celei dintâiu.

Tribunalul Cluj, prin sentința dela 6 Martie 1923 cu No. 1457 a admis acțiunea pornită de advocații de mai sus în numele nostru, a declarat de nul contractul și a decretat ca legitim succesori Asociația noastră, față cu fosta Asociație a inv. maghiari, și în consecință ne-a pus în posesiunea imobilului, cu obligațiunea să restituim bisericii reformate din Cluj, suma de 175 mii Lei, socotind adică 1 Leu la două coroane, cum se făcuse unificarea monetară. Pentruca să se cunoască și de către on. membrii ai Asociației noastre, cât de temeinică a fost acțiunea noastră, vom reproduce aci câteva din argumentele on. Tribunal, din expunerea de motive:

„Considerând, că cel mai puternic argument îl găsim în însăși Statutele fostei federațiuni, care în ultimul alineat al art. 30 prevede că în caz de desființare a ei, averea întreagă a federației va trece în favorul „Casei Învățătorilor“ din Cluj, precum și în favorul „Căminului de fete al învățătorilor“ în părți egale, și în acest caz ne întrebăm cu nedumerire, unde este actul de dizolvare și împărțire a averii federațiunii, pentru a spune că Asociația a încetat iar patrimoniul ei, a trecut în proprietatea succesorilor arătați în statut, și dacă aceasta nu s'a făcut, cine altul este și poate fi continuatorul și proprietarul averii, decât însăși aceiași învățători, cari erau și înainte membrii Asociației, care n'a încetat a exista nici o clipă, indiferent de schimbarea Statutelor.“

Ce a urmat după aceasta sentință, dată în favorul nostru cred că fiecare din Dvoastră întrevește. Eparhia reformată din Cluj, a înaintat apel împotriva acestei sentințe a Tribunalului, la Curtea de Apel din Cluj. Aceasta a două instanță, la rândul său a aprobat în desbaterea dela 2 Mai 1924 de sub No. 311 sentința Tribunalului întru toate, ba mai mult chiar, aceasta sentință a Tribunalului a fost complectată cu o sentință de executabilitate, cece însemnează că orice apelație ar mai face Bis. reformată, sentința este executorie și noi avem dreptul a cere dela Cartea funduoară radiarea și înlocuirea proprietarului, adică, transcrierea imobilului pe numele nostru.

Credem a nu fi de prisos, dacă vom reproduce câteva din argumentările On. Curtii de apel în expunerea sa de motive, în textul acestui raport.

„Având în vedere că din cercetarea Statu'elor vechi și noi anexate la Dosar, se constată că Asociațiunea reclamantă este continuatoarea sau mai bine zis este identică, este una și aceeași Asociațiune a învățătorilor, înlăuntrul Statului, fie fost maghiar, fie actualmente român, reprezentând aceleași interese colective a'e învățătorilor ardeleni, cari interese fiind ace'eași și în vechile ca și în noile Statute și corespunzând unor funcțiuni sociale, prin însași acest fapt Federațiunea ca și Asociațiunea au păstrat ace aș caracter permanent, căpătând și una și cea'altă o viață juridică, un patrimoniu și un câmp de autonomie proprie, adică distinctă de viețile, de patrimoniile și de câmpurile de antonomie individuală, din care ele s'au acătuit, în așa fel, încât indivizii dispărând, în speță învățătorii maghiari, parte expatriați, parte refuzând jurământul, parte morți, secce'dându-se cu alții și înlocuindu-se, indeferent de naționa'itate, *instituțiunea* adică federațiunea reuniunilor învățătorilor ardeleni, a rămas ca un subiect distinct de drepturi, adică ca o persoană în sensul juridic al cuvântului.“

Dar să mergem mai departe. Eparhia reformată din Cuj, a înaintat cerere de revizuire a procesului la Inalta Curte de Cassație și Justiție din București. — Datorită intervenții'or cam misterioase ale acestei Biserici, Inalta Curte de Casație a fixat termenul de desbatere a procesului cu precădere, fixând ziua de 9 Martie 1925. Conștienți de drepturile noastre, am așteptat cu deplină liniște aceasta zi însemnată, bucurându-ne chiar, că se pune capăt unei stări de lucruri. Inainte de 9 Martie, ziua debaterii la Cassație, Asociația noastră, reprezentată prin Dl. Gh Vilt și subsemnatul, ne-am prezentat în ziua de 5 Februarie 1925 la Episcopul Eparhiei reform. Cluj, pentru a restitui suma de 175.000 Lei — valoarea contractuală a imobi'ului, conform sentinței celor două instanțe: Tribunalul și Curtea de Apel din Cluj. — Episcopia reformată a declarat, că refuză să primească aceasta sumă, deoarece procesul se află la Cassație, care poate eventual să nimicească și schimbe sentința celor două instanțe.

În baza acestei declarațiuni, formulate de notarul public, care ne însoțise, am vărsat aceasta sumă de 175.000 Lei, contractată pe răspunderea personală a membrilor Comitetului Asociației noastre, dela institutul nostru „Banca Invățătorilor“, în condițiuni destul de avantajoase, la administrația financiară Cuj — cu recipisa dela 8 Februarie, în favorul Eparhiei reformate Cluj. În forma aceasta noi ne-am îndeplinit datoria și am satisfăcut sentinței dată de cele două instanțe. — Și acum ar urma desbaterea dela Inalta Curte de Cassație :

Inainte însă de a raporta despre decursul acestei debateri, ne vedem siliți să deschidem o paranteză și să raportăm un caz pe cât de neplăcut, pe atât de regretabil, ivit între noi și Dl adocat Dr. Alexendru Kis, care a susținut procesul nos-

tru la cele două instanțe diu Cluj, și care era în mod firesc desemnat să susțină acest proces și în fața Cassației.

Imediat după desbaterea procesului la Curtea de apel din Cluj, Dl avocat Dr. Kis a înaintat, la cererea noastră, o scrisoare către Comitetul Asociației noastre, cerând să-i fixăm honorarul său pentru munca depusă în acest proces și dorind însuși ca să i-se acorde un onorar de 15% din valoarea actuală a imobilului — în cazul când ar fi câștigat de noi procesul și la înalta Curte de Cassație. În acest onorar — spunea Dsa — s'ar cuprinde toate cheltuielile de proces la toate trei instanțele. Comitetul nostru după un oarecare restimp, s'a ocupat în una din ședințele sa'e de aceasta scrisoare, a găsit exagerată cererea Dui adv. Dr. Kis, căci având imobilul astăzi o valoare de cel puțin 4.000.000 Lei, cele 15% cerute ar corespunde la 600.000 Lei — pe care însă Comitetul o găsește extrem de mare și nefiind în raport cu munca Dsale. Având în vedere totuși munca depusă de Dl. Alexandru Kiș, cum și faptul norocos, că procesul a fost câștigat de Asociația noastră într'un timp relativ destul de scurt, Comitetul, revenind asupra hotărârii prime, hotărăște să acorde în caz când procesul va fi câștigat și la Cassație Dlui adv. Dr. Kis, suma de 200.000 Lei, care lucru, bineînțeles, Comitetul îl va supune aprobării adunării generale. Contra acestui onorar, a hotărât tot atunci Comitetul, Dl avocat Dr. Kis, este obligat să pledeze ca avocat principal ori de câteori va fi nevoie în fața înaltei Curți de Cassație și să îndeplinească și celelalte lucrări în legătură cu transcrierea pe numele nostru etc. O comisiune de 4 membrii a fost delegată de comitet pentru a avea o întâlnire cu Dl adv. Dr. Kis, spre a-i aduce la cunoștință aceasta hotărâre și pentru a mai discuta cu Dsa eventual alte amănunte în legătură, cu desbaterea dela Cassație. Comisiunea alcătuită din membrii: Anton Domide, Gavril Almășan, Dr. Gheorghe Vilt și subsemnatul, a avut aceasta întrevedere cu dl adv. Dr. Al. Kis, în ziua de 2 Martie 1925, în biroul Casei Invățătorilor cu care ocaziune s'a adus la cunoștință Dlui adv. hotărârea luată de Comitet în privința honorarului în procesul nostru, amintind și acea că Dsa va preda în fața Cassației ca avocat principal iar Comitetul — conform hotărârei luată tot în acea ședință — a mai angajat un al doilea avocat în persoana Dlui adv. Dr. Amos Frâncu, cece însă nu prejudiciază nimic din dreptul Dsale asupra honorarului, pus în vedere și rămânând Dsa să țină pledoaria în locul întâiu. După ce s'a mai discutat la aceasta întrevedere și alte chestiuni în legătură cu desbaterea, cu argumentarea și cu unele noi dovezi pe cari le câștigăsem, consfătuirea a luat sfârșit.

Subsemnatul, am plecat în ziua următoare, adică Marți 3 Martie București, pentru a-mi rezolvi acolo chestiile ce aveam, cu gândul că să rămân până în ziua de 9 Martie, zi fixată de Cassație, pentru desbaterea procesului — spre a asista în calita-

te de v. președinte al Asociației la proces, unde eventual, ar fi cazul să d u vroo lămurire ce s'ar cere de judecători în cursul proc.durii. — Cu Dl avocat Dr. Kis, mam înțeles, ca să îl aștept în București Duminică seara, și m'a rugat chiar la despărțire, ca să-i angajez o cameră pentru acea noapte la Hotelul unde stau și eu, cece i-am promis și ajungând Miercuri 4 Martie la București — am și executat, angajând pentru Dsa o cameră. În ziua de Vineri însă, adică la 6 Martie, Camera Deputaților ia vacanță, eu îmi terminasem chestiunile ce aveam de rezolvit și fiind reclamat acasă pentru boală în familie, mă hotărăsc să plec Vineri seara acasă la Cluj, să rămân pe ziua de Sâmbătă, și să plec din nou la București Duminică, deodată cu Dl avocat Dr. Kis, pentru a putea lua parte Luni la desbaterea procesului în fața Cassației. Zis și făcut.

Sosit acasă în ziua de Sâmbătă la amiază, sunt căutat de către Dl Dr. Gh. Vilt, care spune, că mergând în cursul acelei săptămâni, în ziua de Miercuri 4 Martie, la Dl avocat Dr. Al. Kis, spre a-i cere Dosarul procesului, pentru a-l duce Dui avocat Dr Amos Frâncu, care fiind angajat ca al 2-lea avocat spre a pleda în fața Cassației, ar avea necondiționat nevoie să studieze actele, pentru a putea face și Dsa o apărare cât mai bună, Dl avocat Dr. Kis a declarat, că s'a socotit altfel, că Dsă nu mai este aplicat să meargă la susținerea procesului nostru în fața Cassației. Întrebat de Dl Dr. Vilt, ca să arate pentru cari motive a luat aceasta hotărâre, Dsa a declarat, că nu voește să pledze decât singur, repetând declarația, să facem ce dorim că dânsul nu va lua parte la desbatere.

Își poate oricine închipui situațiunea critică în cari ne a-duseser pe noi aceasta schimbare de atitudine a Dlui adv. Dr. Kis, care se întâmplase abia cu 5 zile înainte, de desbatere. Deși desparați de un eventual insucces, de pe urma acestei întâmplări, noi nu ne-am pierdut cumpătul, ci am luat Dosarul, am avut o intrevvedere cu D. Dr. Frâncu, pe care l'am pus în curent cu istoria procesului, și convinși de dreptatea cauzei noastre am așteptat în liniște ziua de 9 Martie. Mai târziu, Comitetul în una din ședințele sale, s'a ocupat cu cazul Dlui adv. Dr Al. Kis, și a hotărât a nu-i mai acorda decât suma de 10.000 Lei, fixată la început, plus cheltueile de proces pe cari le fixază cele trei instanțe — și cari cad, bineînțeles, în sarcina Eparchiei r formate, care a pierdut procesul.

Asupra acestei hotărâri a Comitetului nostru, vom cere cu acest prilej ratificarea și aprobarea Dvoastră.

Dar ori cari erau sguuirile noastre, ziua de 9 Martie se apropia. Dl avocat Dr. A Frâncu primește cu nută amabilitate cererea noastră de a ne apăra și numai singur, mai mult chiar, declară că nu primește nici un onorar pentru aceasta pe deoară, afară de cheltueile efective de deplasare dela Cluj la București. Plecăm deci la București Duminică 8 Martie pentru a

fi acolo pe ziua de 9 Martie. Se intră în desbaterea procesului nostru, la ora 2 d. amiazi, după ce Președintele ne verifică tuturor celor de față prezența. La rândul său Dl avocat Dr. Amos Frâncu susține cauza dreaptă a Asociației noastre în cadrul unei pledoarii frumoase și pline de avântul ce-l caracterizează. Desbaterea se termină la ora 3, după care așteptăm pronunțarea sentinței. După o așteptare de 3 sferturi de ceas, suntem anunțați, că pronunțarea sentinței se amână până în 17 Martie. Cu aceasta ne îndepărtăm. Angajăm la București un avocat, care înaintea prin grefa Curții de Cassație un document nou ce posedam, spre a-l conexa cu Dosarul, înainte de a se ține ședința judecătorilor, și așteptăm ziua de 17 Martie. Iar în după-amiază acelei zile, pe la ora 6^{1/2}, primim telegrama care ne umple inimile de cea mai sinceră bucurie, cu conținutul: *Curtea de Casație a respins cererea adversarilor, condamnându-l la 5000 Lei cheltuieli de proces. Sentința este definitivă.* — Ca fulgerul s'a răspândit între colegii din Cluj aceasta veste înbucurătoare iar în sara aceleiași zile, la o întâlnire, colegii și toți binefăcătorii noștri, au sărbătorit evenimentul mare, care va forma o epocă în analele Asociației noastre. Din aceea zi suntem proprietarii unui imobil, care va forma baza, pentru multe așezăminte ale Asociațiunii Învățătorilor din Ardeal.

Și aci credem de bine a reproduce unele părți din expunerea de motive a sentinței, dată de Înalta Curte de Cassație:

„Ideea de reprezentare nu implică în sine pe acea de dispozițiune și prin urmare, prin Statute s'a acordat președintelui Federațiunii numai dreptul de a o reprezenta față de autorități și persoane particulare, cece era necesar pentru actele obicinuite, deoarece: colectivitatea care compunea Federațiunea, nu se putea prezenta cu ușurință în toate ocaziunile. Prin aceasta însă drepturile președintelui nu pot fi întinse mai departe decât acelea de a se prezenta în numele Federației și a depune dispozițiile ei față de terțe persoane, cece exclude pe acela de a dispune din propria autoritate, de averea Federațiunii, pe care o prezintă și de a o obliga față de alte persoane.“

Referitor la obiecțiunea că n'am fi succesorii fostei Federațiuni, Cassația zice:

„Considerând că nici aceasta obiecțiune nu are bază legală, pentru că în cazul de față, nu este vorba de Acociațiuni de drept privat, create în scopul de a satisface interese particulare, ci de Asociațiuni, create în scopul de a satisface interese generale de cultură și educațiune națională.“

Având în vedere că după principiile dreptului public internațional, toate organele de stat, toate Asociațiunile de drept public, sau create pen'ru satisfacerea unui interes public, trec sub controlul și autoritatea noului stat în caz de anexiune, în scopul de a deservi aceleași interese, însă în raport cu nevoile

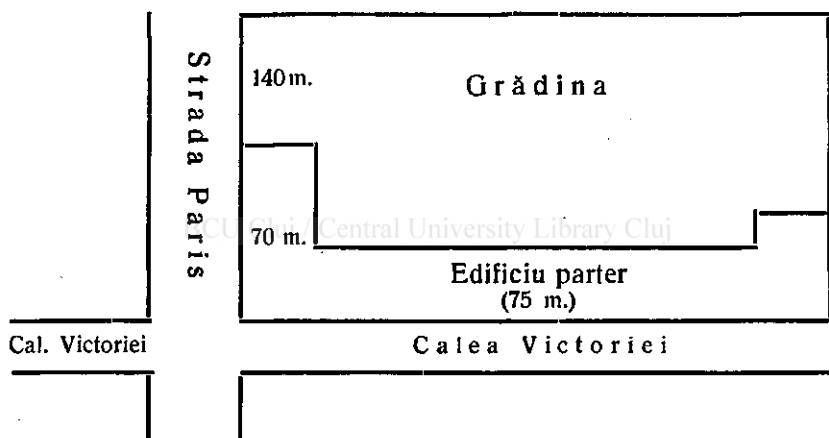
și aspirațiunile nouului Stat, cu al cărui caracter trebuiesc să fie acomodate.“

On. adunare generală. Cu aceasta cred, că am mântuit partea întâiu a raportului nostru, care se referă la origina clădirii ai cărui proprietari suntem, precume și la frământările noastre în cece privește cele 3 procese mari pe cari le-am susținut. Și acum în mod logic se pune întrebarea ce vom face cu acest imobil a cărui proprietari suntem? În ce mod este mai bine să-l valorizăm, pentruca acest nou patrimoniu să contribuie în măsură maximă la consolidarea morală și materială a organizației noastre? Iată întrebarea care cere dela noi dela toți un răspuns chipzuit, o hotărâre înțeleaptă și o voință de fier. — Aceasta chestiune și aceasta întrebarea făcut obiect de discuțiune nu odată în sânul Comitetului nostru care, neîndeșărtându-se dela principiul, că având acest imobil destinația de Cămin — pe vremea antecesorilor nostri, noi ca moștenitori, cari nu venim cu lozince de a distruge ci de a construi — a hotărît să-l vândă și pentru motivul că el aduce o chirie neînsemnată de 24.000 Lei pe an, că Asociația noastră a contractat o datorie de peste 200.000 Lei pentru rascupărarea lui și că o investițiune rațională a contravalorii în numerar, provenită din vinderea acestui imobil, ar da un puternic avânt de dezvoltare Asociației noastre. Și cum de prezent acest imobil este ținut cu chirie de Ministrul Sănătății publice, care a organizat o policlinică înrânsul, bineînțeles, noi ne-am adresat în locul întâiu acestui Minister, oferindui-l spre cumpărare. În urma hârtiei noastre, Ministrul sănătății a desemnat doi delegați ai săi, pe Dl Director al Spitalului Dr. D. Stanca și pe Inginerul Ivașcu, iar Comitetul nostru a delegat pe Dr. Gh. Vilt, Em. Irimie și subsemnatul. În două ședințe am discutat cu reprezentanții Ministrului, convenind asupra prețului de 4.000.000 Lei, iar la ratificarea procesului verbal, luat în aceste conveniri, Comitetul nostru a hotărît să se insiste cu ocazia târgului propriu, ce ar fi să se închee, ca să dea din partea Ministerului 4.500.000. În cazul însă când nu s'ar putea obține acest preț, să se vândă și cu 4.000.000 Lei. Aceasta hotărâre a Comitetului nostru se poate vedea la Procesul verbal luat în ședința dela 7 Februarie 1925. Dela încheerea acestui acord până în ziua de azi n'a intervenit însă nici o schimbare. Ministrul n'a mai răspuns la actul nostru și noi n'am întreprins nici un pas în scopul vânzării acestui imobil.

On. Adunare generală. Scopul convocării acestei adunări generale din partea Comitetului nostru, a fost de a cere autorizația, pentruca Comitetul să valorifice aceasta avere cât se poate mai bine pentru interesele organizației noastre. Și fiindcă până la aceasta dată, nu vă putem pune în fața unei transacțiuni gata, avem posibilitatea să chipzuim împreună care ar fi modalitatea de a putea valoriza mai bine aceasta avere

Dorința noastră este ca aceasta avere să fie temelia, pe care să clădim și să construim împreună un program nou de activitate cel puțin pe o serie de 20 ani ce urmează, care plan poate suferi modificări mici de amănunte — dar care să nu se schimbe în părțile lui esențiale. De aceea, ca unii care am frământat de 2 ani încoace aceasta problemă, ne luăm voe a Vă face 3 proiecte de planuri, asupra cărora Dvoastră aveți căderea să vă pronunțați, îndrumându-ne să executăm pe acela, pe care-l găsiți mai aproape de interesele mari cari trebuie să ne călăuzească pe toți deopotrivă

Înainte însă de a expune aceste proiecte de planuri, pentru soartă acestui imobil în viitor, cred că este bine să Vă arătăm și un mic desen, o schiță nu absolut exactă, dar în orice caz aproximativă a acestui imobil. Iată-o.

El se află cu frontul spre sud, în Calea Victoriei, având o aripă întreagă precum și granița de vest spre Strada Paris. Am putea deci să zicem că are două fronturi, unul spre Calea Victoriei, care este o stradă principală, iar altul spre strada Paris o stradă laterală, dar destul de însemnată ca poziție.

Frontul de către Calea Victoriei, deci spre Strada principală, are o lățime de 75 m., iar frontul de către strada Paris o lungimea de 146 m. astfel terenul întreg prezintă o figură geometrică de dreptunghi.

În frontul de către Calea Victoriei, întreg terenul este edificat iar spre frontul de către strada Paris se întinde o aripă în lungime de 54 m. a edificiului, care de altfel întreg este parter.

Cel dintău plan de valorizare pe care noi îl găsim mai rentabil din toate punctele de vedere ar fi acela al vinderii complete, edificiu cu grădina lui întreagă. Iar cu suma primită să se îndeplinească următoarele: Presupunând că am vinde întreg imobilul cu suma de 4.500.000 lei, din aceasta sumă :

a) Să se cumpere o casă în Cluj, care să fie amenajată

pentru un Cămin al băieților de învățători, cari cercetează școlile secundare din Cluj, cu suma de 2.000.000 lei, cu amenajament cu tot.

b) Să se doneze 500.000 lei Asociațiunii surori „Fondul Gheorghe Lazăr”, cu obligațiunea, ca aceasta sumă să o administreze ca un fond neatacabil, putându-se întrebuința de numita societate numai interesele pentru scopurile sale.

c) Să se plătească datoria Asociațiunii, care până la o tranșă oarecare, socotind cheltuelile advocaților și prețul de răscumpărare, se urcă pe ușor la suma de 300.000 lei.

d) Să se creeze o Casă de editură a Asociației Învățătorilor români din Ardeal, cu suma de 200.000 lei, care să fie, bine înțeles, sporită cu veniturile din desfacerile editurilor pe cari le va finanța, Comitetul Asociației căutând, ca să pună pe piață cărți cari pe lângă o *rentabilitate* sigură ele să contribuie la *promovarea* culturală, economică a țaranului român.

e) Iar suma de 1.500.000 lei să se fructifice la Banca Învățătorilor, — să zicem după piața de azi — cu un procent de 18, ceace rezultă la an ca interese a Capitalului ce nu se va altera niciodată, sumad e 270.000 lei. Aceasta sumă ca interese anuale, după Capitalul nealterabil de 1.500.000 lei, se va întrebuința pentru opera de construcțiuni de căminuri în capitalele de județe ardelenene și eventual și în alte centre culturale, pentru fiii de învățători în ordinea următoare:

Presurunând că aceasta operațiune de vânzare o facem în anul în curs, urmează că avem disponibilul de 270.00 lei deja în anul următor și atunci se va da:

1. În anul 1926 suma de 270.000 pentru Timisoara (un cămin pentru fiii de învățători dela Politehnică).

În anul		suma de 270.000 Lei la		
	1928			Tg-Mureș
"	"	"	"	Oradea-Mare
"	"	"	"	Brașov
"	"	"	"	Făgăraș
"	"	"	"	Sibiu
"	"	"	"	Lugoj
"	"	"	"	Blaj
"	"	"	"	Sighet
"	"	"	"	Bistrița
"	"	"	"	Sighișoara
"	"	"	"	Deva
"	"	"	"	Aiud
"	"	"	"	Sănmărtin
"	"	"	"	Treiscaune
"	"	"	"	Ciuc
"	"	"	"	Odorheiu
"	"	"	"	Turda
"	"	"	"	Dej
"	"	"	"	Zalău

Bineînțeles, suma de 270.000 lei, care va forma începutul operei noastre va putea suferi schimbări în plus sau minus pentru viitor, în raport cu piața de bani, care va fi în diferitele vremuri. Și acesta sumă se consideră ca baza, pe care colegii noștri din județele respective vor trebui de sigur să construiască întreaga opera, care din moment ce au la dispoziție această bază le aparține lor, în bun acord cu conducerea Asociației generale a noastră.

În felul acesta, până la anul 1945, deci în timp de 20 ani, fiecare secție a Asociației noastre ar avea un Cămin pentru fii membrilor săi, ajutându-se atâția colegi, să-și poată purta grelele sarcini ce au cu creșterea la școală a copiilor lor. După restimpul de 20 ani, Conducerea Asociației, ar putea alcătui un nou plan de activitate așa, după cum ar cere pe acele vremuri, interesele superioare ale Asociației noastre.

Desigur, acesta ar fi planul întâiu, în liniile sale foarte generale, el având nevoie de complectări de detaliu și reglementări amănunțite, care vor cade în sarcina Comitetului Central.

Al doilea plan de valorizare a acestui imobil ar fi următorul:

Asociația să păstreze clădirea cu o mică parte din grădină iar cealaltă parte a grădinei să o parțeleze și se o vândă.

Am făcut un calcul aproximativ și am constatat, că păstrând pentru noi edificiul cu curtea trebuincioasă, ar rămâne un teritoriu, pe care se pot împărți 10 parcele, fiecare cu front de 16 m. lat și 45 m. lung deci un teritoriu de 720 m² de fiecare parțelă. Presupunând că am vinde aceste parțele cu un preț de 200.000 lei fiecare, cece după prețurile de azi și poziția locului, ni-se pare potrivit, am realiza suma de 2 000.000 lei, rămânându-ne Căminul, care în acest caz, considerând că rămâne cu frontul spre Strada principală, valorează mult mai mult singur, decât când s'ar vinde cu grădină cu tot. Din suma de 2.000.000, bineînțeles, am executa acelaș plan de construcțiuni de Căminuri, întocmai cel specificat la proiectul prim, desigur în proporțiile de sume și de vreme, corespunzătoare cu suma dată. Aci va trebui să ne orientăm bineînțeles după alt coeficient, planul în sine, ca idee și concepție rămânând acelaș.

Iar al treilea plan — și după noi cel mai puțin rentabil ar fi să nu vindem nimic, să instalăm acolo un cămin pentru a rămâne în destinație, și a păstra astfel averea aur. Greutățile însă ni se par atât de mari, încât nu avem multă nădejde. Nu mai instalarea Căminului cu mobilier, rufărie, instalație, veselă etc. consumă o sumă enormă, pe care n'o avem, unde mai punem apoi repararea radicală a clădirii, care se află într'o stare deplorabilă, fiind foarte vechiu, și unde mai punem apoi datoria de aproape 300.000 Lei contractată în scopurile recăștigării acestei averi precum și răscumpărarea sumei de 175.000 lei

(350.000 coroane) prețul de vindere Bis. ref., căreia am fost obligați prin justiție să restituim această sumă.

După aceste On. Adunare generală, având firma nădejde că ați înțeles cu precisiune expunerea și planurile făcute în fața Dvoastră, animați de cele mai înalte interese ale organizațiunii noastre propunem.

a) Să binevoiți a lua la cunoștința acest Raport,

b) Să binevoiți a aproba unul din cele 3 planuri ori posibilități de valorizare a imobilului din Calea Victorie No. 60 pe care Dvoastră îl veți găsi mai bun pentru interesele Asociației noastre.

c) În cazul când aprobați unul din cele două planuri dintâiu, să binevoiți a da autorizație specială și depline împuterniciri Comitetului, pentru a face tranșacțiile eventuale de vindere și totodată de cumpărare, dispunând ca Contractele să fie iscălite în numele Asociației de 2 ori 4 membrii ai Comitetului între cari Președintele și secretarul general necondiționat.

d) Să binevoiți a hotări în chestiunea Dlui avocat Dr. Alexandru Kis, pe care am avut onoare a o lămuri în cadrul acestui raport.

Cluj, la 10 Mai 1925.

Andrei Pora

v. președintele Asociației, Raportor.

Proces verbal

luat în adunarea generală extraordinară a Asoc. inv. rom. din Ardeal ect. ținută la 17 Maiu 1925 în localul „Casa Invățătorilor” — din Cluj. —

Președintele *Tr. Șuteu*, deschizând ședința și constatând, că numărul de membrii nu este suficient pentru a putea aduce hotărâri valide, anunță că adunarea generală, conform art. 11 din Statute, se va ține în ziua următoare (18 Maiu) același local, la ora 11. Învintând pe cei prezenți să participe la ședință.

D. C. M. S.

Traian Șuteu

preș.

G. Almășianu

secr. gen.

Proces verbal

luat în adunarea generală extraordinară a Asociației învățătorilor români din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, ținută la 18 Mai 1925, în localul „Casei Invățătorilor din Cluj.

1. Președintele Dl. Traian Șuteu, arătând scopul pentru care a fost convocată adunarea de față, prin o vorbire potrivită

scoate în evidență persoanele cari au avut rol principal în câștigarea procesului referitor la imobilului din Cluj, Calea Victoriei No. 60. Atrage atențiunea adunării asupra importanței acestei chestiuni și remarcă cele trei planuri de valorizare ce va prezenta Comitetul prin Raportorul său, salutând pe cei prezenți declară deschisă adunarea generală extraordinară.

2. Președintele roagă adunarea să delege 2 membrii vericatori ai procesului verbal.

Se delegează Domnii Ioan Biji și Andrei Mureșan.

3. Dl. Andrei Pora, raportor, cetește raportul general, în care arată pe larg istoricul imobilului din Cluj, Calea Victoriei No. 60. iar la sfârșit prezintă 3 proiecte de planuri referitoare la valorizarea lui, primul vânzarea în întregime, al doilea păstrare edificului cu o parte din grădină și vânzarea restului, iar al treilea păstrarea în întregime a imobilului și aranjarea lui pentru Cămin

Raportul general în original cu aceste proiecte amănunțite se păstrează în arhiva Asociației.

Adunarea generală ia la cunoștință Raportul, și-l însușește în întregime. Aprobă primul plan de valorizare, adică vânzarea în întregime iar din suma de 4.500.000 Lei, cât se sperează a se primi ca preț de vânzare hotărăște:

a) Să se cumpere cu posibilă urgență un imobil în Cluj, care să fie organizat și amenajat pentru „Căminul fiilor de învățători” cari urmează studii la școlile secundare, cu suma până la 2.000.000 Lei

b) Să se plătească datoriile Asociației făcute în legătură cu procesul cu suma de 300.000 Lei.

c) Se donează 500.000 Lei „Fondului Gheorghe Lazăr”, care sumă se va decreta de numita societate, ca un fond neatacabil, putându se întrebuința numai interesele pentru lipsurile societății iar întrucât s'ar simți necesitatea și s'ar găsi o mai rentabilă fructificare, suma să fie investită în realități.

d) Să creiază cu suma de 100.000 Lei un fond al Asociației, pentru editura de cărți didactice, pedagogice și pentru cultura poporului.

e) Să crează cu suma de 100.000 Lei un fond neatacabil al revistei „Invățătorul” din interesele căruia se va recompensa munca intelectuală a celor ce scriu la revistă. Nu se va putea folosi nimic pentru cheltuelile de tipografie și administrare, revista urmând să acopere aceste cheltueli din abonamente.

f) Iar cu restul de 1.500.000 Lei se crează un fond neatacabil al Asociației învățătorilor din Ardeal, Banat etc., din interesele căruia se va da în fiecare an 20.000 Lei pentru cheltuelile curente ale Biroului Asociației.

g) Restul sumei provenită din interesele acestui fond de 1.500.000 Lei, în anul întâiu se va folosi, jumătate pentru spo-

rirea fondului de editură iar cealaltă jumătate sporirea fondului neatacabil al revistei „Invățătorul“.

h) interesele anului al doilea și următorii, ale acestui fond se va întrebuița pentru opera de construcțiuni de căminuri învățătoarești în toate orașele, reședinte de județ și alte centre culturale din Ardel, Banat, Crișana, Maramureș. Precădere va avea în primul loc Timișoara unde se va da interesele a doi ani consecutivi, provenite din capitalul de 1.500.000 Lei pentru întemeierea unui cămin al fiilor de învățători, cari urmează studii la Politehnică. În alți doi ani următori suma intereselor se va folosi pentru a se pune bază în Cluj, unui cămin pentru fete de învățători, studente la universitate. Suma intereselor celorlalți ani următori, se va folosi de asemenea pentru întemeierea de căminuri în celelalte orașe, având precăderea acelea, unde secțiile județiene vor prezenta mai multe garanții solide și perspective sigure de realizare, aceasta hotărându-se din caz în caz, de către adunarea generală anuală a Asociației.

În caz, că suma de vânzare proiectată, de 4.500.000 Lei, ar suferi vre'o modificare în plus ori în minus, se modifică și dispozițiile referitoare la sumele de sub punctele *g)* *h)* și alie natele lor în proporția sumei rezultată ca interesele fondului neatacabil de la *p. f)*, menținându-se neshimbate sumele dela *p. a)* *b)* *c)* *d)* *e)*.

4. În cazul, când nu s'ar putea vinde în întregime imobilul, adunarea generală extraordinară, aprobă proiectul al doilea de valorizare, și hotărăște:

a) Decretează edificiul aflător în Cluj, Calea Victoriei No. 60, proprietatea Asociației Invățătorilor din Ardeal etc de cămin universitar pentru fete de învățători, studente la Universitatea din Cluj, și dă puteri și delegații Comitetului central pentru a face toți pașii necesari, spre a deschide acest cămin chiar cu începutul anului școlar 1925—6.

b) Hotărăște parcelarea grădinei imobilului eventual vinderea întreagă cu un preț convenabil, iar suma ce se va căpăta, să se întrebuițeze conform hotărârilor de sub *p. 3* al prezentei proces verbal litera *b)* și cele următoare iarăși în proporțiile sumei date.

5. În legătură cu aceste hotărâri, adunarea generală extraordinară, prin aceasta dă mandat special și împuterniciri depline, Comitetului central, pentruca acesta să îndeplinească toate operațiunile de vindere și cumpărare, care ar rezulta din hotărârile anterioare cu restricțiunea ca prețul de vânzare al imobilului din Calea Victoriei, să nu poată fi mai mic de 4.000.000 Lei.

Contractele vor fi iscălite conform dispozițiilor din Statute.

6. Dl. Andrei Pora propune că la noul cămin ce s'ar cumpăra, întrucât este cu puțință, să se rezerve o cameră pentru Biroul Asociației. Adunarea aprobă în principiu, lăsând în grija comitetului aceasta chestiune.

7. Dl. Dr. Al. Kis, avocatul Asociației noastre, în cauza procesului avut cu Eparchia reformată din Cluj, referitor la imobilul din Calea Victoriei No. 60. și care, precum reese din Raportul Comitetului, a refuzat să ne reprezinte în proces la desbaterea dela Casație, fiind de față la aceasta adunare generală extraordinară, cere să i-se dea cuvântul, pentru a face unele reflecțiuni asupra celor cuprinse în Raport, și pentru a și justifica absența în procesul dela Casație.

Adunarea generală, îi acordă cuvântul și ascultă toate cele expuse de dl. dr. Kis. Ascultând apoi replica Raportorului cum și alte lămuriri ale dlui dr. Gheorghe Vilt hotărăște:

1. Adunarea generală, după o discuțiune și după o cercetare temeinică, amănunțită, a diferendului invitat între Comitetul central și dl. avocat dr. Alex. Kis, ia la cunoștință și își însușește în întregime Raportul Comitetului.

2. Intrucât dl. adv. dr. Kis susține că anumiți termeni din Raportul Comitetului central; ar jigni prestigiul Dsale, adunarea generală, află că atât Raportorul cât și Comitetul central nu au avut nici o intențiune și nici o conduită cu tendință de a jigni. Dacă totuși Dsa susține că ar fi fost jignit, își exprimă regretele.

4. În acelaș timp însă adunarea generală, nu găsește legitimată și îndreptățită, absența dlui adv. dr. Al. Kis dela desbaterea celei de a treia instanță judecătorească.

5. Constată și faptul că dl. adv. dr. Kis, prin însăși afirmarea de contradicție proprie, nu avea dreptul de a-și scuza absența pentru angajarea avocatului al 2-lea, acesta fiind un drept suveran al partidei contractante.

6. În baza motivelor aduse, adunarea generală, se simte descărcată de orice obligament în formă de honorar, și aprobă pe seama dlui dr. Kis, numai cheltuelile licvidate de justiție și contractate la începutul procesului de către Comitetul central.

D. C. M. S.

Traian Șuteu
președinte.

Gavril Almășianu
secretar general.

Verificat :

Andrei Mureșan

Ioan Biji

Școala ardeleană în Muntenia și în Moldova

(Fine.)

Acei, cari prin situația lor înaltă au favorizat și încurajat trecerea profesorilor ardeleni în Regat, au fost mai ales A. Odorescu și T. Maiorescu.

Știindu-se primiți dincolo frățeste, considerați ca oameni de valoare, iubiți ca niște martiri ai neamului și salariați peste așteptările lor, Ardelenii treceau munții hotărâți să muncească din toate puterile lor cu pricepere, ca să nu înșele nici o speranță și cu tot sufletul, ca să trezească la Români de dincolo în cel mai înalt grad, interes, compătimire și dragoste pentru ai lor rămași în Ardeal. Astfel ei pot fi socotiți drept creatorii iredentei române în Regat, pe care au cultivat-o în școala și societatea Regatului, răspândind-o prin scrieri și vorbiri în masa poporului. Și cum aproape în fiecare oraș din Regat s'au așezat 2—3 dascăli, ori intelectuali ardeleni, prin ei în fiecare oraș s'a manifestat un curent mai slab sau mai puternic al năzuințelor naționale; prin ei, — ei înșiși fiind socotiți un simbol, — tinerea s'a făcut purtătoarea crezului național, care a trecut din școală în societate, în armată, în toate manifestările noastre culturale și artistice, precum și'n politica simplă și sinceră a masselor, ca și'n aceea complicată a guvernelor, dar totuși credincioasă și aceeași idealului național. Ardelenilor avem a le mulțumi în bună parte, că principiul naționalității române s'a imprimat atât de puternic în viața întregului Regat.

Printre acei, cari au contribuit și'n scris la consolidarea sentimentului național trebuie să amintim pe Ioan Nicolescu, fost profesor la Liceul din Ploești, autorul broșurei „Școala națională“, și pe Aurel Popovici „uriazul ideii naționale“. Popovici s'a făcut celebru prin lucrarea sa „Chestiunea Românilor în Transilvania și Ungaria“, pentru care guvernul maghiar la distins... cu patru ani de temniță. Trecând în Regat publică în 1906 opera sa „Statele Unite ale Austriei Mari“, lucrare oprită de a intra în Ungaria, dar care atrase asupra lui Popovici atenția și simpatia arhiducelui Frantz Ferdinand. Lucrările lui Popovici au trecut hotarele țării și cinstea cu care o lume întreagă a onorat pe acest mare dispărut s'a resfrânt asupra întregului neam.

Intre frunzașii școlii din Regat, originari din Ardeal, cităm în primul loc pe următorii pedagogi: Ion Popescu (chiorean) intemeietorul Școlii normale din Bârlad, pe care a și condus-o mai mult de douăzeci de ani; P. Dulfu, profesor cu mare renume, astăzi pensionar în București; Stefan Velovanu la Craiova și defunctul V. Borgovanu, care a lucrat la București, Bârlad și Severin, peste tot cu o activitate pedagogică dintre cele mai rod-

nice. Aceștia sunt pedagogii din generația mai veche, cari au pus temelii solide învățământului normal primar din România și aproape toți învățătorii din Regat de ei au fost pregătiți în teoria și practica pedagogiei. Ei au dat la lumină cele mai multe și mai variate cărți de cursul primar și cărți de specialitate pentru normalişti, care s'au folosit în școalele normale odată cu pedagogii prof. Pipoș de la Arad. Pedagogia a fost un studiu care a atras prea puțin pe cei din Regat. Ardelenii au încetățenit-o acolo, în special pedagogia nemțească și prin ei a luat dezvoltarea la care se află astăzi. Din nefericire prin profesorii și pedagogii ardeleni cultura nemțească s'a întins asupra Regatului și nu atât cultura ori erudiția germană cât mai ales preoaiile metode de învățământ ale pedagogiei nemțești. pedantă, rece, calculată, formalistă, nepotrivită spiritului nostru latin. Dar pedagogii n'au coborât în școalele noastre și sub cerul nostru senin numai cu negurile Nordului, ori numai cu crezul treptelor formale în suflet. Ei ne-au adus de la Nemți grija pentru manualele de școală, ordinea în lucrări, disciplină, interes pentru dexterități, pentru lucrări manuale de atelier și grădină, iar de la ei, din Ardeal, au adus cinstirea sentimentelor morale, religioase și patriotice, cinstirea catedrei, iar pentru zile mari ne-au obișnuit cu serbările școlare solemne, și familiare totodată și totdeauna mișcătoare. Lor le datorăm și activitatea extrașcolară a normaliştilor și a învățătorilor în direcția cursurilor de aduți și a șezătorilor populare. Munca acestor pedagogi n'a fost ușoară și totuși ei n'au fost scutiți de amărăciuni nemeritate și de ironii. — adeseori venite de la oameni cu multă autoritate, cum a fost nemuritorul Caragiale, care a caricaturizat cu neîntrecutu-i talent pe dascălul ardelean „pedagog absolut“, în una din schițele sale. După pedagogie al doilea studiu în care au excelat Ardelenii a fost studiul limbilor, latină și germană. Pentru germană de la A Popovici și I. Paul au avut liceele noastre cele mai bune manuale, iar universitățile doi profesori de seamă: pe d. Tr. Bratu la Iași și S. Mândrescu la București.

Istoria și limba română au fost studii nu mai puțin atrăgătoare pentru dânsii. Ce'e dintâi lecțiuni de istoria patriei și desigur și cele mai înălțătoare Lazăr, A Florian și I. Maior. s-cu le vor fi făcut. Limba română ca obiect de studiu în șc. secundară a câștigat prin Ardeleni o importanță foarte mare. Este atât de largă contribuția pe care Ardelenii au adus-o culturii și școalelor Regatului, încât nici odată nu li se vor putea contesta meritele, ori precupeți recunoștința.

Precum în școală, astfel și în literatură, spiritul ardelean a sfârșit prin a se impune, lucrările lor fiind primite cu simpatie de publicul din Regat chiar când ele reprezentau, — după cum eră și de dorit, o parte din viața și sufletul poporului de aici.

Ioan Slavici, mai apoi Coșbuc „cântărețul din părțile atât de amorțite ale Ardealului de nord, O. Goga, care a dat glas

atât de sfâșietor și de muștrător subjugaților noștri frați și înfârșit blândul și nefericitul St. Iosif, fiecare și-a primit loc de cinste între scriitorii români, iar operele lor sunt podoabe de preț pentru literatura națională. I-a fost dat neamului nostru ca frate pe frate să se desrobească din robia întunerecului și a lanțului.

Regatul a adus azi Ardealului libertatea, în schimbul luminei cu care Ardelenii au început să lumineze drumul fraților din Principate acum o sută de ani. Nu s'ar putea spune că, unul din aceste două mari și sfinte daruri este mai presus decât altul căci în scurgerea secolului din urmă, străbătând întunerecul, cei mai obscuri ori cei mai străluciți cărturari ardeleni au avut de luptat dincolo cel puțin tot atât cât orișicare dintre noi acei ce-am luptat în războiul întregirii. Ce ne-a dus și pe unii și pe alții în luptă a fost ceva mai presus de priceperea noastră obișnuită și de simțirea de toate zilele, a fost sufletul neamului care bate în fiecare, a fost și va fi năzuința din generație în generație tot mai puternică, de a lucra de-asupra intereselor personale, trecătoare, pentru desăvârșirea neamului, pentru realizarea celei mai perfecte și armonioase unități naționale.

Dimitrie Goga.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O problemă socială.

Lacrămi neșterse.

Când mă gândesc la societatea de azi dela sate și oraș, ce mișună în toate părțile ca un furnicar, aleargă cu iuțeala vântului, fără să-și ridice privirea din când în când spre ceriul ce-i zimbește și spre semenii săi; parcă numai o țintă, un ideal are în crâniul său, și acela pur de afaceri zilnice și deșerte, pentru o viață trecătoare.

Când văd atâtea indiferentism capricios, ce caracterizează societatea noastră de azi, ce cu siguranță nu este înăscut, nici nu l'a moștenit dela antecesori, atunci îmi vine a crede, că zădarnic îmi voi ridică cuvântul meu slab, să ne mai gândim la atâtea dar multe lacrămi neșterse, căci poate să nu aibă echoul, răsunetul dorit în inimile mulțimii, care se închină astăzi mai mult afacerilor deșarte, materialiste.

Cel mai viu exemplu, ce ne poate servi despre slăbiciunea societății, este monumentul lui Eminescu, pentru care cei cu buzunarele pline, imbuibați în bunătați și plăceri, uită de jertfa și de mizeria ticăloasă, în care zac atâtea suflete curate și inimi nobile, pline de compătimire în țara aceasta. Neficită societate, greșit drum ai apucat! Pe când îl vei parcurge și vei privi napoia ta adâncită în gânduri, nu te vei cunoaște pe tine din

vălul umbrei întunecoase, ce te va acoperi pentru vecie' iar urmașii tăi vor pierde tot m'ai mult din credință.

După aproape două mii de ani li-se pare prea învechit principiul suprem: lubește pe deaproapele tău, ca pe tine însuși. Durere, pentru mulți, acest principiu trebuie să se aplice, să se manifesteze și prin fapte. În fapte zace adevărul, faptele vorbesc de sine, ele te sugerează. Și dacă societatea ar înțelege a dovedi prin fapte aceea iubire plină de dragoste față de semenii, săi, precum o dovedește față de sine și față de tot ce are, atunci inima noastră ar tresălta de bucurie exclamând: Aici este fericirea, aici e raiul pământesc! Atunci, acel ce enunțase acest principiu, s'ar cobori din înălțimea nepătrunsă să veșuiască între noi.

Să ne gândim la atâtea ființe gingașe și nobile, fără tată, fără mamă, fără rude, fără casă și masă, fără nici un adăpost decât pământul gol acoperit cu înaltul cer. Nu se află nimeni să-i mângăie, să le șteargă lacrămile, să-i ridice din neagra mizerie în care zac. Nu-i cine să le aline necazurile prin o sărutare dulce părintească, ci mor părăsiți în crudelitatea sorții. Și unde sunt părinții acestor ființe?..

Tatăl lor a murit de cutare boală; nu mult după aceasta și draga lor mamă. Sau poate, că tatăl lor rătăcit e dus în lume și mama sub greutatea de povoaară ale creșterii copiilor își dăduse sufletul. Ori tatăl lor, pentru un păcat... își face canonul între cei patru pereți ai temniței, iar mama slăbită de durere și ușine poate, s'a sfârșit cu zilele în mână. Sau tații lor iubiți în urma groaznicului măcel și războiu european, închis: ochii pe pământ străin, cu gândul departe la dragii lui, iar mama lor de foame și lipsuri s'a sfârșit și ea plină de amărăciune. Aceste triste constatări și lucruri văzute îmi nasc în sufletul meu atâtea idei, ce nu se pot împacă cu inima; având o dorință de a vedea cristalizată aceasta problemă socială.

Iată la ce mă gândiam de mult și mai ales în zilele de azi, cum s'ar putea scăpa acești nefericiți ai sorții dela peirea ce-i amenință în tot ceasul; cum să fie ștearsă lacrima lor în lipsa părinților. S'ar răspunde: prin colecte, ajutor, ceva fond... Dar cine să o facă aceasta, căci mulțimea societății trece repede și nepăsător pe stradă, fără să-și ridice privirea din când în când la semenii săi, cu lacrămile șiroie, în care își scada obrazul lor veșted și palid

Ici și coalea, se ivește așa parțial câteodată germenul îndurării, milei și a dragoste, de este câte un nefericit sau nefericită ridicată din mizeria groaznică și luată spre creștere în vreo familie binecuvântată de Dumnezeu. Iar mulțimea rămâne abandonată și cu dulci speranțe pentru zile mai bune.

O problemă arzătoare este aceasta și din alt punct de vedere. Pe lângă sprijin, ajutor se recer pentru acești nevoiași două lucruri însemnate: instrucție și educație, și mai ales aceasta

din urmă, educație sau creștere, fără de care nici un membru al societății nu poate rămânea, atât din punct de vedere moral, cât și din punct de vedere cetățnesc — social.

Aș grăi și nu... dar cuvântul sau graiul ce mi-l-a dat Dzen. trebuie că este liber: Aș zice, că statul, ca cea mai înaltă societate se află ceva mijloc de scăpare în virtutea principiului Dumnezeuesc, dacă ne mai numim și creștini. Din multele milioane ce se trec în țări străine pentru obiecte de lux, de care din suflet sunt convins, că românul nu a avut lipsă și nici nu are, s'ar putea iniția o clădire cât de simplă un cămin, unde să aibă acești uitați de lume adăpost până la o anumită etate și o creștere adevărat creștinească, devenind în urmă oamenii cinstei, ordinii și folositori țării și nu o plagă periculoasă.

În felul ac-sta am dovedi, că întreaga societate din țara noastră est: convinsă și pătrunsă până în adâncul sufletului de principiul iubirii și al dragostei: iar noi, în nume'e cinstei noastre de apostoli, cu mândrie i-am sta țării, societății și lor întru ajutor.

Și acum, aș dori un răsunet, mai ales din treapta sau cercul cel mai de sus, ce cred, că nu-l voi avea, dar eu cu gându-mi întrezăresc în depărtarea cea mai apropiată o licărire strălucitoare de milă și dragoste față de odraz'ele semenilor noștri d' sub urgia sorții, conform principiilor noastre creștinești, prin care se glorifică orice învingere.

(Soinoc Dobâca)

J. Cociorva

Gradația militară.

Se cunosc de sigur, intervențiile făcute de către Comitetul Asociației noastre, către Ministerul Instrucțiunii, în scopul ca să acorde gradația militară și învățătorilor ardeleni, mobilizați în Cadrele „*Corpului voluntarilor ardeleni și Bucovineni*“.

Mulți din cei interesați au și înaintat cereri doveditoare, cari însă au fost până acum respinse pe motivul că nu îndeplinesc condițiile. În adevăr Decretul lege se referă numai la membrii corpului didactic din vechiul regat și pe acest motiv cererile ardelenilor nu erau luate în considerare.

Pentru curmarea acestei nedreptăți, s'a depus, din inițiativa deputaților ardeleni membrii ai corpului dit. un Proiect de lege, cu următoarea

Expunere de motive

Prin decretul-lege No. 4.115 din 1919, s'a acordat o gradație de merit membrilor corpului didactic de toate gradele, cari au fost mobilizați în serviciul armatei din zona de operație sau a etapelor pe tot timpul campaniei 1916/1918 și care în acest timp erau titulari în învățământ, indiferent de numărul anilor serviți.

Această gradație era însă prevăzută numai pentru membrii corpului didactic din Vechiul-Regat.

Alături de dânsi mai este un număr respectabil de învățători și profesori în Ardeal și Bucovina, cari de asemenea au făcut campania militară în calitate de voluntari.

Mobilizați în 1914, sub steagurile Austro-Ungare, acțiunile luminătoare ai poporului românesc din țările robite, aveau conștiința că datoria lor îi cheamă aiurea, acolo unde flutură tricolorul nerăbdător al României liberatoare.

Astfel la cea dintâi ocazie ei au trecut în tabăra rusească, italiană sau franceză, cu gândul aprins de a străbate în țara lor de suflet și mulțumire.

Din rândurile lor s'au format acele legiuni românești în țările aliate, cari prin gest și eroismul lor au contribuit în largă măsură la legitimarea idealului nostru de unitate națională.

Partea covârșitoare a membrilor corpului didactic a intrat în corpul voluntarilor ardeleni și bucovineni format în Rusia. Ziua de 9 Iunie 1917 la Iași, prin cei dintâi sosiți au făcut jurământul de credință Majestății Sale Regelui, a fost o strălucită prăbșitoare de reînțărare a speranțelor unui neam lovit de rușinea trădării rusești în cel mai greu ceas al suferințelor.

Cu avântul unei credințe nebiruite în sufletele lor idealiste, ei și-au făcut datoria pe câmpul de onoare, având suprema satisfacție națională de a intra ca biruitori în trufașa Capitală a Ungariei depe malul Dunării.

Voluntarii au stat sub arme până în vara anului 1920, când unitatea polifcă a neamului românesc fiind definitiv consfințită prin tratatele de pace, sau întors la catedrele din satele lor fericite. E mai presus de orice îndoială că fapta acestor dascăli de a lupta ca voluntari sub steagurile României, constituie o atitudine de curat și înălțător patriotism, care nu poate fi pusă mai prejos de sacrificiile militare aduse din partea dăscălimii vechiului regat. Durata serviciului de arme a voluntarilor ardeleni și bucovineni a fost chiar mai lungă decât a colegilor lor din Patria Mamă, prin urmare este numai un act de dreptate elementară să li se acorde și voluntarilor din Ardeal și Bucovina gradația de merit atribuită colegilor din Vechiul Regat cu decretul-lege din 1919.

Prin aceasta s'ar face o nouă dovadă de solitudinea deosebită ce țara o are în ce privește egalitatea de tratament a membrilor corpului didactic din Patria Mamă și provinciile unite.

Din aceste considerente subsemnații deputați ne luăm voie a prezenta Onoratei Adunări, din inițiativă parlamentară, următorul:

Proiect de Lege

Art. unic. — Dispozițiile decretului-lege No. 4.115 din 1919, prin care se acordă o gradația de merit membrilor corpului di-

dactic de toate gradele din vechiul regat, cari au făcut campania militară 1916—1918, se extind și asupra membrilor corpului didactic de toate gradele din Ardeal Banat și Bucovina, cari, începând cu data 9 Iunie 1917, au fost mobilizați în cadrele „*Corpului voluntarilor ardeleni și bucovineni*” până la sfârșitul războinului.

Numa Frumușanu, Gh. Mihalache, V. Vălsănescu, C. Ale-mănișteanu. Dr. Aurel Russu, Gh. Tripon, Const. Georgescu, D. Licarețiu, Dr. I. Mateiu, Aurel Mircea, Dr. Remus Pașca, Iosif Popovici, Dr. V. Chirvai, Gh. Pop, I. Popescu-Zătreni, C. Tănăsescu, A. Dragoș, Ungureanu, C. Lupașcu, L. Mrejeriu, C. Toma, V. Cazacliu, N. G. Bordeni, Ion Russu Abrudeanu, T. Constantinescu, V. Covată A. Pora, D. Dănescu, R. Dobrescu, Victor Iamandi, Al. Jornescu, Gropșoreanu I., Doboș, Obădeanu, Ilie Orzescu, Dem. Pascu, Indescifrabil.

Din Metodica Aritmeticei.

X.

BCU Cluj / *Împărțirea*. University Library Cluj

Toți cari am dăscălit în cursul primar știm, că dintre toate operațiunile, *împărțirea* e cea care pare mai grea. De aceea și trebuie să-i dăm atențiunea cuvenită căutând a proceda cât mai metodic la tratarea ei,

Exerciții pregătitoare. Împărțirea e descompunerea unui număr în părți egale. De aceea, înainte de-a trece la împărțire, vom face cât mai multe *descompuneri*.

4 se descompune în 2 și 2
 6 „ „ „ 3 „ 3
 8 „ „ „ 4 „ 4
 10 „ „ „ 5 „ 5

Se scot banii de carton (4. 6. 8. 10 etc.) și se descompun cu ajutorul unui bețișor. Apoi punem pe copii să descompună numere în trei părți.

6 se descompune în 2 și 2 și 2
 9 „ „ „ 3 „ 3 „ 3

Exemplu:

o	o	o	
o	o	o	
o o	o	o	
o / o	o	o o	

Alte deprinderi pregătitoare face învățătorul făcând să se nască exercițiile următoare și anume *dinapoi* înspre înainte, a

șadară $2 = 1 + 1$, citindu-le odată sau de două ori în felul acesta, apoi le citește dinainte înapoi: $2 = 1 + 1$ etc.

$2 = 1 + 1$	$3 = 1 + 1 + 1$	$5 = 1 + 1 + 1 + 1 + 1$
$4 = 2 + 2$	$6 = 2 + 2 + 2$	$10 = 2 + 2 + 2 + 2 + 2$
$6 = 3 + 3$	$9 = 3 + 3 + 3$	$15 = 3 + 3 + 3 + 3 + 3$
$8 = 4 + 4$	$12 = 4 + 4 + 4$	$20 = 4 + 4 + 4 + 4 + 4$
$12 = 5 + 5$	$15 = 5 + 5 + 5$	$20 = 4 + 4 + 4 + 4 + 4$
$12 = 6 + 6$	$4 = 1 + 1 + 1 + 1$	$6 = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$
$14 = 7 + 7$	$8 = 2 + 2 + 2 + 2$	$12 = 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$
$16 = 8 + 8$	$12 = 3 + 3 + 3 + 3$	$18 = 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$
$18 = 9 + 9$	$16 = 4 + 4 + 4 + 4$	$20 = 5 + 5 + 5 + 5$

Fiindcă împărțirea se întemeiază pe înmulțire, $6 : 2$ dă 3, pentru că de $2 \times 3 = 6$, *înmulțirea* va trebui să premerge *împărțirii* ca *al doilea* exercițiu pregătitor.

Cea mai imediată pregătire pentru împărțire e *măsurarea* (decâteori se cuprinde). Exercițiul : 3 e în 6 (cuprins) de două ori descompune în spiritul copilului pe șase în de două ori trei, împarte pe 6 în 2 părți egale cuprinzând fiecare pe 3. Aceasta se vede mai bine, când la înmulțire am înfățișat numerele cu bani de carton de două culori.

O privire atentă asupra acestei icoane numerice ne arată cât se poate mai lămurit, că

$$2 \times 3 = 6$$

$$2 \text{ în } 6 = 2 \times$$

$$6 : 2 = 3.$$

Introducerea copiilor în împărțire. Introducerea se face de multeori așa, că învățătorul împarte un număr de obiecte, globulele, mere, bețișoare la doi sau mai mulți copii. La început învățătorul să întrebuițeze termenul obișnuit de copii la împărțire. Vom zice deci : împărți 4 bețișoare la doi băieți. Mai târziu se poate zice : 4 împărțit la 2.

Procedând în felul arătat, împărțirea nu va mai pare cea mai grea operațiune aritmetică. E nevoie însă a o trata cu multă temeinicie tocmai în ciclul numerelor până la 20.

Gheorghe Moian.

La 15 Aprilie a. c. s'au împlinit 10 ani, decând a plecat dintre noi, înainte de vreme, cel dintâi dascăl român de lucru manual: *Gheorghe Moian*. Cuvine-se să consacram acestui distins om de școală, îndrumătorului și propagatorului unei direcțiuni noi în viața școlară, bare ni un mic articolăș în aceasta revistă, ca omagiu familiei, care decurând a adunat într'un mănunchiu unele din lucrările sale și să ne aducem și noi, modești, urmași în ogorul croit de dânsul, primosul de recunoștință unei

vieți plină de sbucium, cercetări adânci în căutarea unor mijloace, care aveau să arate decenii deiarândul ce și cum trebuie să se facă în școală, pentruca învățătura să fie mai accesibilă și școala mai iubită.

Gheorghe Moian este unul dintre distinșii dascăli ardele i, alături de Gheorghe Lazăr, Aron Pumnul, Ion Maiorescu etc. căroro Carpații de odinioară nu le-a fost stăvilă în confruntarea învățaturii din regalul liber cu cea de aici, ca apoi unificându-ne gândirea să ne dea prilej de a ne unii sufletele atunci și mai apoi, după unirea, tuturor românilor sub un singur stăpân.

Băiat de țaran, născut în Voila, jud. Făgăraș la 24 Oct. 1854, după ce absolvă liceul românesc din Brașov la 1876, urmează cursurile seminarului (academiei teologice din Sibiiu, trecându-și examenul de calificăiune în 1880. Funcționează apoi

ca învățător, nouă ani de zile, la școlile centrale românești din Brașov, apoi ca profesor de lucru manual la școala normală din Sibiu, iar în urmă la școlile normale din București.

Studiul îmbrățișat de el eră pe atunci cu totul nou, atât aici la noi, cât și într'alte părți. Curentul școalei active, propagat cu multă tărie de Kerschensteiner și alții în Germania, aveau puțini înțelegători și adepți. Gheorghe Moian nu eră fire im.tătoare p pagalicească, fără vlagă în suflet. Nu se mulțumest cu ideile importate și deseori poate schimonosite în cale; voiește să le cunoască chiar la izvor. Și care erau aceste idei? Foarte clar sunt expuse toate în lucrarea: *Lucrul în școală: Incercări și Propuneri*, carte tipărită la Sibiu în 1891. În această lucrare teoretică, dupăcum mărturisește în prefața dată la Lipsa a. 1888, și-a adunat toate însemnările făcute după studii îndelungate, întreprinse până atunci în Germania, iar dupăce își ocupă catedra din București, voind să-și explice șieși și tuturor rostul lucrului manual în școală, face din nou o călătorie de studii în Austria, Germania, Elveția, Franța, Belgia, Danemarca și Suedia, studiind medicina și științele naturale (anatomia, fiziologia, histologia, patologia generală, igienă, zoologie, botanică, fizica, chimia etc.) pentru a găsi efectele muncii manuale asupra educației intelectuale. Caută incontinuu raport între materia frământată și transformată prin lucru cu ajutorul simțului și dezvoltarea spiritului omenesc. Căci — se întreabă dănsul — școala este nesănătoasă și artificială, din cauza legăturii pierdute între spirit și activitatea simțurilor. Teoria dogmatică s'a îndepărtat de realitatea ce ne incunjoară.

Cei, cari vor ceti cu băgare de seamă ultima lucrare a dispărutului: *Activitatea simțurilor în învățământ*, adunată de colegul și urmașul lui la catedră, Florea Illoasa, și publicată de familia dispărutului la Sibiu 1914, vor află negreșit norma ce l-a condus în vasta-i activitate școlară, voind să dea ceva pozitiv, tocmai la începutul începutului, nu cumva să clădim pe baze șubrede fictiv; cum de altfel s'a întâmplat, ca apoi cu greu să ne putem debarasă de aceste idei greșite, înrădăcinat: în sufletele dascălești.

Voiu spicui câteva din aceste idei, ca să arăt cum le-a conceput, cu ce tărie le-a susținut și voiu arătă că în ce măsură corăspund el: și azi, d și în timp de o jumătate de secol pre multe s'au schimbat.

Iată ce stabilește Gh. Moian acum 50 de ani. „Lucrul manual este unul dintre cele mai puternice și sigure mijloace pentru dezvoltarea și agerimea simțurilor. Acesta este momentul cardinal, dela care deinde cultura omului, atât intelectuală, cât și tehnică-fizică, căci constatată este, că simțurile prin organele lor pun pe om în legătură cu întreaga lume din afară. Prin organele pipăitului, văzului, auzului, mirosului și gustului ajung toate lucrurile externe în spiritul nostru. Fiind aceste exercitate prin

deprinderi corăspunzătoare naturii lor, se ager-sc, se întăresc, se cultivă și atunci se îmbogățește și spiritul nostru cu cunoștințe clare, pe cale scurtă și sigură.

„Dintre toate cunoștințele, cele mai exacte sunt cele care trec prin mijlocirea pipăitului, prin activitatea și lucrarea mâinii, pentru că aceste nu lucrează nimic fără a chema în ajutor și pe celelalte organe ale simțurilor la colaborarea comună. De aci ur nează însemnătatea lor pentru temeinicia și durabilitatea culturii noastre“.

„Orice vom lucra ochiul trebuie să vadă și mintea să judece... Observațiunile ochiului sunt conduse imediat în spirit, pentru că judecând să-și facă combinațiunile sale, relativ la lucrările executate deja, cât la altele — aceasta este partea cea mai importantă — ce are să urzeze ca combinațiuni, invențiuni noi. Spiritul poartă socoata, grija ca lucrarea să fie bine executată frumos aranjată“.

În felul acesta, foarte ter einic documentat, disecă rolul fiecărui simț, stabilindu-i rolul în viața psihică și fizică. Și da că nouă unora, cari ne-am familiarizat cu astfel de cunoștințe ni-se par aceste lucruri oarecum cunoscute, e bine să știm că acum 50 de ani, aceste încă nu erau cunoscute așa de bine, nici chiar în țările cele mai înaintate, ca Germania de ex țara clasică a pedagogilor.

Orî dacă ne întrebăm, că în ce măsură s'au schimbat părerile asupra acestor lucruri putem afirma cu drept cuvânt, că cu nimic. Toate sunt și azi astfel stabilite, după cum Gh. Moian înainte de 1888 le-a gândit și redactat pentru posteritate.

Fără se fac o altă analiză asupra vre-unei idei, expuse în lucrările dispărutului, pot să afirm cu toată tăria, că Gh. Moian a fost unul dintre cei mai curajoși ostași ai culturii școlare românești, el și-a luat cea mai grea sarcină: descoperirea unui drum necunoscut, aranjarea și documentarea unor norme pe baze științifice, care au să renască o nouă viață școlară, prin care cunoștințele multiple să se perceapă intuitiv, cu ajutorul și prin mijloacele lucrului școlarului pus în pasivitate în vechea școală. Munca școlară în viitor trebuie să fie activă din toate punctele de vedere. Activitatea simțurilor nu tinde spre un scop utilitar imediat, ci servește ca mijloc pentru dobândirea cunoștințelor de tot felul. Simțurile — oricare ar fi — cultivate în felul arătat de Gh. Moian, și confirmat de toți pedagogii de a ei incoace, își vor putea afirma capacitatea la unele momente date fără o prealabilă pregătire specială. Omul va deveni integru, instrucția va merge înainte în concordanță cu educația; școala va fi un focar nu numai de cultură intelectuală, ci și de o năncă pozitivă spre dezvoltarea psihică și cea fizică.

Iată de ce văluil uită.ii nu trebuie să acopere prea de vreme oam nii, cari și-au consacrat tot ce au avut pentru promovarea culturii obștești. Lui Gh. Moian i-se cuvine, ca înainte de

a-l trece pe vecie între rândurile celor dispăruți, să-i aducem toți dascălii prinosul nostru de recunoștință pentru munca, ce ne servește de călăuză, mai ales azi, când începem o epocă nouă în istoria școlii neamului românesc.

Cuvine-se, să-l dăm pildă pentru munca și perseverența cu care și-a îndeplinit rolul de om și dascăl. Și-a făcut datoria pe deplin. Istoriografii și pedagogii au datoria să-i consacre locul cuvenit în istoria pedagogiei și să-l așeze în Panteonul marilor bărbați ai neamului.

Cluj.

Traian Florian.

Educația copiilor la bolșevici.*)

Bolșevismul sau comunismul rusesc, pentruca să-și realizeze dorința de-a distruge tot ce e bun omenesc, în special tot ce se întemeiază pe învățătura Mântuitorului Christos, nu a putut să nu-și îndrepteze activitatea și asupra *familiei*, care a fost este și va fi și în viitor, în ciuda criminalilor cari stăpânesc azi în Rusia, temelia oricărei societăți, îndeosebi temelia oricărei națiuni organizate în stat.

Cunoașterea chiar în amănunte a acestei activități distrugătoare e necesară și la noi, mai ales din două cauze. Între organele de presă (gazete) dela noi avem, din nenorocire multe, cari sunt scrise de străini și de sânge și de lege sau, de sunt Români, sunt ori de cei plătiți decătră cei ce vor să ne distrugă țara și neamul, ori prea puțin conștienți, ca să-și dea seama de lucrul nepotrivit ce îl fac. Acest fel de gazete („Adevărul“, „Dimineața“, „Facla“, apoi „Aurora“ și „Cuvântul liber“ din București, „Lumea“ din Iași și alte câteva) nu numai că iau mereu apărarea comuniștilor de la noi în numele umanității (?), dar în tot ce scriu strecoară otrava bolșevismului printe rânduri, așa că mulți din ceice citesc se otrăvesc fără să simtă. O altă cauză, care să ne îndrume a cunoaște rezultatele aplicării id.ilor bolșevice e faptul, că și în o parte mare a familiilor noastre dela orașe educația, care se dă copiilor, se apropie tot mai mult de destrăbălarea celei bolșevice, deși nu intenționat. O urmare a războiului mondial și a schimbărilor radicale produse de el e și ridicarea multor familii din situații inferioare în situații superioare sociale și tot odată și materiale. Schimbarea aceasta radicală a dezechilibrat pe mulți, cari cred că poziția cea nouă îi îndreptățește să desconsidere principiile consacrate în privința conducerii în viață și în privința relațiilor dintre oameni. Iar părinții din aceasta nouă pătură socială *parvenită* se cred adeseori dispensați de-a mai da copiilor lor — băieți și

*) Poate servi și ca material pentru o conferință populară, mai ales în ținuturi cu populație și muncitorească. v. l.

fete — o educație întemeiată pe principiile creștinești, cari cer înainte de toată respectarea părinților și ascultarea de poruncile lor. Rezultatul acestei educațiuni, durere, avem și noi prilejul să-l constatăm prea des. Băieți destrăbățați, cari nu mai ascultă de nimeni, căci se bizuiesc pe situația materială și socială a părinților lor, băieți și *fete*, cari și batjocoresc părinții, pentru că aceștia nu au avut norocul să treacă prin școalele, prin care trec acești tineri, — apoi părinți cari cred că așa trebuie să fie, — iată ce ne prezintă bolșevismul înconștient la noi când e vorba de educație.

Dar să vedem rezultatul la care a ajuns bolșevismul oficial, după șapte ani de muncă, în Rusia.

Pentru ași asigura o existență cât mai prelungită, bolșevicii au înțeles, că trebuie să scoată copiii de sub autoritatea părinților lor, să-i smulgă din sânul familiei și să-i crească după ideile comuniste. În felul acesta, din copilul la început nevinoțat, otrăvit apoi cu învățăturile lor, fac viitori comuniști deprinși nu numai să disprețuească tot ce e sfânt la popoarele europene, dar să lupte și ei, la timpul lor, pentru distrugerea alcătuirii actuale a societății. Rezultatul acestei „educațiuni“ îl caracterizează nu se poate mai bine replica, pe care a dar-o un copil mamei sale, care îl muștra pentru neascultarea lui: „Fac, ce vreau la școală ni se spune, că nu este nici Dumnezeu, nici tată, nici mamă!“

Pentru a distruge cât mai temeinic familia și a izola dela început pe copil de orice influență a ei, conducătorii bolșevici favorizează înmulțirea copiilor nelegitimi. Aceasta le impune, cel puțin de ochii lumii, datoria să se și intereseze de creșterea (?) acestor copii ai nimărui. Dăm câteva exemple despre felul, cum își îndeplinesc aceasta datorie, după izvoară oficiale bolșevice.

Guvernul bolșevic a instituit o Comisie centrală pentru copiii părăsiți și aziluri pentru a-i adăposti. Comisarul pentru igienă, tovarășul Sicmașco, a vizitat nouăsprezece aziluri de felul acesta și întemeiat și pe rapoarte făcute de medici inspectori sanitari a adresat și el un raport acestei comisiuni. Din toate rapoartele se constată, că îngrijirea de curățenie și peste tot de sănătatea copiilor din aceste aziluri lipsește cu totul. Tot așa de neîndestulitoare e și alimentarea acestor copii, cari nu capătă nici lapte, nici carne, nimic altceva, decât cartofi în toate zilele și de trei ori pe săptămână pâne. Toți copiii sunt plini de răie; patruzeci la sută din ei sunt plini de bube. În azilurile dela Serpochov și Colomea, treizeci la sută din copii sunt plini de boale venerice! Ei nu au nici paturi, nici rufe de pat: dorm pe scânduri, pe cari mișună insecte parazite. Le lipsesc rufele și hainele, așa că sunt îmbrăcați într'un fel de cămăși făcute din saci vechi, pe cari nu le spală și nu le schimbă nîciodată. Băieții și fetele trăesc deavalma, așa că se găsesc copile de 14 ani însărcinate. Chiar și personalul de serviciu din aceste aziluri, cu toate că e compus din tovarăși și tovarășe deun bolșevism fă-

ră reproș, le părăsesc uneori, căci tot nu e destul de animalizat, ca să iee răspunderea celorce se petrec în ele.

Vestea acestor stări îngrozitoare a pătruns și în afară de Rusia, mai ales că ele sunt adeseori descoperite chiar de presa bolșevică. Mai multe societăți de binefacere, din America și din Anglia, s'au grăbit să trimită pe sama acestor copii pachete cu rufe, haine, chiar și alimente concentrate. Dar la intrarea acestor pachete în Rusia s'au cerut taxe vamale atât de mari, încât azilurile, cărora au fost destinate, au refuzat să le primească lipsindu-le banii pentru aceste taxe. Se înțelege că conținutul pachetelor și-l-au însușit puternicii zilei, iar societățile de binefacere aflând de soarta celor trimise au încetat să se mai intereseze de nenorocitele jertfe ale criminalilor, cari stăpânesc astăzi Rusia.

Dar în statul bolșevic copiii nu sunt ținuți numai în miserie materială în privința alimentării și a îmbrăcăminteii, ci ei sunt expuși în asiluri și unei înfricoșate stricăciuni morale. Anul acest s'a judecat, la 22 Aprilie, un proces în fața unei judecătoriai din Moscova. În procesul acesta s'a constatat, că directorii azilurilor de copii din Moscova dau fete minore pentru bordelurile (casele de toleranță, cuplăraiurile) din acest oraș. Cât de stricați sunt acești copii se vede și de acolo, că în luna trecută Comisiunea centrală a azilurilor a cerut dela guvernul bolșevic să înființeze clinici (spitale) pentru copiii cocainomani. Cocaina este o otravă, cu care medicii amorțesc dureri de nervi. Luată mai des, ea produce și o amorțală plăcută pentru timp scurt, dar îi urmează o slăbire a corpului, a zdruncinare a nervilor și pe urmă moartea. Mulți se obișnuiesc cu ea ca și beutorii cu otrava vinarsului, așa că sunt în stare să facă și crime numi să-și potă câștiga cocaină Ceice nu patima luării de cocaină se nunesc cocainom ni Pătım și de felul acesta se găseșc și prin orașele mari ale Europei. Dar ca înșiși copii să devină cocainomani, e cu puțință numai în Rusia bolșevică de azi, pentru că numai acolo sunt numai criminali în fruntea tuturor instituțiilor, deci și a azilurilor de copii.

Ucraina, adică Sudul Rusiei, a fost vestită pentru pământul ei cel gras și pentru bogatele recolte de grâu, cari hrăni u Rusia întreaga și ajungeau și pentru export în alte țări sărace în grâu. Și cu toate aceste, în Rusia și Ucraina de azi nu e an, în care o parte uriașe a populațiunii să nu sufere de foame. Cum apără statul bolșevic pe copii contra morții de foame? Să lăsăm să ne răspundă tot mai marii bolșevici.

Zi rul „Comunist“ din Harroff, dela 12 Aprilie a. cor. cuprinde declarațiile tovarășului Ciubar, care e președintele consiliului comisarilor poporului din Ucraina și spune, că „numărul copiilor mai mici de doisprezece ani și suferind de foame e acum de un milion“ Tot Ciubar mărturisește, că nu sunt destul de ajutați. La 12 Martie același zi ar scria, că numărul co-

piilor, cărora administrația și unii particulari le împărția porții de hrană, eră de 91.000. Gazeta bolșevică „Ijvestia“ din Odesa (No delă 28 Marte) scria : „Biroul de statistică al guvernului din Odesa constată, că se socotesc în această gubernie aproape 120.000 de copii infometaji, cărora li se distribuie numai 6500 porții. Iar colaboratorul acestui ziar bolșevic, fiind mărtor al distribuției într'o comună mare, mărturisește, că a văzut mii de copii cărora nu li se putea da nimic și erau muritori de foame. Într'o singură gubernie (Țariține) s'au înregistrat 24196 decese de copii morți de foame !

Și cu toate aceste mărturisiri *oficiale* ale celor ce dețin puterea în Rusia de azi, unii dintre ai au nerușinarea să le nege.

Tovarășul Cameneff, președintele comisiunii muncii, a făcut declarația că Rusia e suprapopulată. Nu e deci nici o pagubă, că se prăpădesc chiar milioane de foame. Ca să înșele popoarele și să le facă să creadă minciunile propovăduite de gazete de felul celor amintite la începutul articolului nostru, în fiecare an, guvernul rusesc *vinde* grâu în străinătate, lăsând pe Ruși, mai ales pe copii să moară de foame!

Amănuntele acestea sunt culese, după cum se vede, numai din gazete bolșevice. Ce ar afla lumea, dacă în Rusia ar fi permise și gazete socialiste sau chiar creștinești?

Noroc cu *țărănimea* din Rusia. Căci aceasta, văzându-se acum împroprietărită, alungă cu furcă pe comisarii bolșevici veniți pe la sate, ca să-și bată joc de Dzeu și să le spună, că nu pământul e proprietatea țăranului, ci numai munca lui. Și la noi se găsesc propovăduitori de astfel de învățături. Până acum, învățăturile criminale ale bolșevicilor pe față și pe ascuns nu au prins la poporul român și nici nu vor prinde ușor. Dar e și datoria învățătorilor noștri să lumineze pe Români în toate privințele, despre ce pot să se aștepte, când bolșevicii sau comuniștii vor birui, pentruca din capul locului aceștia să fie primiți astfel, încât să nu le mai vină pofta de-a prosti pe Români pentruca ei să-și umple pungile și să poată trăi vița destrăbălată a prietenilor lor din Rusia bolșevică.

Victor Lazăr

Principii și curente metodologice.

— *Izvorul școlii act.ve.* —

În timpurile cele mai vechi, la popoarele anticeștine, găsim învățământul elementar în oareșcareva grad de dezvoltare, influențat de credința deșartă a păgânismului, cu unele principii câte-odată bine determinate, prin ce se deosebia dela un popor la altul.

Toate acele principii vechi, adeseori erau și prea crude întru aplicarea lor și iarăș altele se mărgineau numai la deprinderea sau dezvoltarea unor aptitudini individuale.

Odată cu ivirea creștinismului și a celui mai mare și divin învățător, Isus, s'au răsturnat toate curente și principiile anti-creștine, înregistrând acest divin pedagog în viața omenească pentru totdeauna cel mai suprem principiu — curent pedagogic, care se rezumă în scurte cuvinte: egalitatea tuturor și perfecționare întru asemănarea lui Dzeu.

Acest principiu suprem îl cristalizează în viața sa prin aplicarea a unei forme de metodologie, ce o întrubunțează când în formă dialogică—întrebătoare, când în formă acromatică—narrativă—povestitoare, după cum era materia. La predarea lecțiilor sale se folosea de nenumărate pilde—parabole luate din viața de toate zilele și le aplica tot la viață.

Și lecțiile lui aveau mare efect asupra ascultătorilor, din cari ascultătorii se alegeau și cu învățătura și prin ele influența în mare măsură asupra inimii lor. De aici putem explica faptul, cum alerga norodul cu miile să-i asculte învățăturile. Și cum să nu-l asculte când toate lecțiile lui erau din viață, erau pline de viață, deci de o realitate adevărată. La dânsul totul izvorăia din suflet și inimă cu scop de a influența stăruitor și cu plăcere asupra sufletelor și inimilor ce-l înconjurau.

Cine trage oare la îndoială că principiul său de metodologie nu este cel mai perfect principiu, în care se întruchipează metoda școlii active de azi, care se numește cel mai nou și modern metod din zilele noastre.

Multe principii cari au urmat apoi, răsărite din mințile multor pedagogi celebri din diferite epoci și-au găsit echoul în toate țările din apus, dintre cari mai însemnat era umanismul pe timpul renașterii, cu principiul lui de a înțelege bine tot ceea ce se învață; după care urmasă realizmul cu naturalismul ca un nou curent pedagogic, cu metoda sa de inducție și experiment, de care s'au folosit Ratic, Comenius și alți realiști, și care inclina câtuș spre activismul de azi.

Cătră finea veacului al 18-lea se arată pe orizontul pedagogiei Pesta'ozzi, întemeietorul metodei elementare cu intuitivismul care este baza tuturor cunoștințelor noi, ce le împărtășește învățătorul elevului, pentru care îl numise părintele intrupării ideilor pedagogice.

Tot în aceeaș epocă își desvoaltă activitatea sa și Herbart, care s'a făcut cunoscut cu trepte e formale, ce azi nu mai corespund, fiind că împiedecă spiritul libertății propunătorului, și chiar al elevilor, cari trebuie să se acomodeze în mod forțat formă lității de predare obositoare.

În principiile de metodologie cu mult mai superior acestui din urmă este Diesterweg, care anunță prin metodel său, că învățătorul ca să poată determina pe elev spre lucrare personală plăcută, el trebuie să poseadă o dispoziție sufletească senină; adecă cere suflet și seninătate, întocmai cum se cere astăzi dela noi școală activă.

În urma acestora se ivește Rein, cel mai pronunțat în renume pe terenul pedagogiei și metodologiei din timpurile mai nouă. Este un apărător al coeducațiunei; iar ca metod el recomandă forma genetică-euristică, adecă dezvoltătoare—afătoare, prin care elevii au să afle mai mult dela sine. Aceasta formă o numește cea mai rodnică formă de învățământ, care zice, că se poate aplica la toate obiectele de învățământ. Dintre multele principii moderne ale sale, cel mai vrednic de amintit cred că ar fi acela singurul, pe care ni-l precizează în scopul învățământului, unde spune, că învățământul are să desvolte în elev o impulsione de a lucra cu plăcere din puterile lui, câștigând în felul acesta o știință vie, care o poate întrebuița în viața lui practică, căci zice Rein: „Știința vie e o plăcere, iar știința moartă e o povară“.

Și acum când citez cuvintele lui Rein, involuntar îmi vine în minte să fac o asemănare între principiul său și a celui mai Divin învățător și propovăduitor a lumii, care cu mult mai în inte de acesta enunțase principiul suprem de metodologie prin formă narativă, plină de sufletul seninătății și prin parabolele lui din viață, aplicate iarăș la viață vie.

Îmi pun o întrebare: oare nu de aici se derivă și își ia izvorul cel mai nou curent de metodă, ce străbate prin lume sub numirea de școală activă? Eu cred că da. Căci dacă am face anume un proces psihologic între felurile principii și curente din diferite epoci, am fi străbătuți de o adâncă convingere, cumcă curentul de azi al școlii active, nu e chiar nou, își are originea în cele enunțate de Rein și cu mult mai înainte de divinul învățător. Prin aceasta formă de metodă se observează a ajunge mai sigur și cu precizie scopul, punând în acelaș timp în consonanță vibrarea cordelor inimii noastre cu aceea a elevului.

Să încercăm a-l întrebuița și urma acest metod cu aceeaș statornicie, cu care l-au aplicat descoperitorii, la care nu se recere, decât puțin entuziasm și abandonarea formalități or vechi, tocite, de cari ne pare greu a ne despărți.

Scrisoare către Învățători

În No. 4 și 5/924 al revistei Dr. „Învățătorul“ v'am făgăduit să vă învăț un tratament foarte practic al Râiei, tratament pe care-l puteți și Dv să-l faceți cunoscut poporului la țară, la diferite ocaziuni ca îndrumări igienice.

Multe, ba chiar foarte multe metode s'au întrebuițat contra Râiei. Medicamentul însă de capetenie est: *Pucioasă (Sulf)*, Iată metoda care ne-a comunicat-o Drii. Dominic Stanca (director și medic șef al Spitalului de femei din Cluj) și Alexandru Lőrinc:

Iată în ce constă metoda:

1) Râiosul face o baie caldă într'o puțină sau butoi. Se fracă bine cu săpun de rufe.

2) După baie se *frecă* bine un sfert de ceas, pe tot trupul afară de față cu Săpun calin (sopo kalinus) așa să cere la spiterie.

3. Se spală apoi bolnavul iar cu apă caldă și apoi se usucă.

4) Se pregătește un pat ast-fel; pe pat o pătură, peste pătură un cerceaf (o învelitoare)

Se așează culcat râiosul peste, cerceaf, din sbrăcat, până la piele. Se frecă pe tot trupul afară de față jumătate oră cu Unsoarea lui Wilkinson (așa se cere dela spiterie) Se începe cu spatel.

După ce am terminat această operație învălim cu prosoape, separat fiecare braț, picior și trunchiu, apoi punem o altă pătură peste el; capul se lasă afară.

Din cauza căldurei paraziții se trezesc, pielea se moaie și pucioasă din unsoare pătrunde repede și ușor.

Bolnavul va sta 3¹/₂ ore așa. Nu vă temeți nu i-se întâmplă nimic rău.

5) După 3¹/₂ ore, aită baie caldă de curățenie.

Se unge tot trupul cu făină sau praf de oxid de zinc.

6 Omul e vindecat după aceasta ultimă operație.

Experiențele făcute pe 120 de râioși au dat rezultate excelente.

7) Rufăria de corp și pat se spală în apă caldă cu leșie. Ce nu se poate spăla se trece cu fierul de călcat peste el, sau se lasă la soare multă vreme. Bun înțeles bolnavul își va schimba rufăria

În No viitor vom vorbi pe larg despre următoarele boli lipicioase frecvente la copii: Scarlatina, Pojarul, Anghina difterică.

Dr. Apostol.

O durere a noastră.

— † Laurențiu Togănel. —

În ziua de 17 M-i curent, zi plină de soare și mirezm de primăvară, am petrecut la groapă rămășițele pământești ale unui dascăl devotat chemării sale, care lasă în urmă un gol simțit, nu numai pentru soția și cei trei băieți buni ce-i rămân orfani — ci din stângerea lui pierde dureros de mult învățământul și corpul didactic primar. În special școala românească din Tg-Mureș, prin moartea lui Laurențiu Togănel a fost despoziată de cel mai apreciat, mai stimat și mai însuflețit suitor al ei. — Fire deschisă, caracter sobru, om al căilor drepte, regretatul meu prieten, în 20 de ani de activitate publică și-a menținut totdeauna cu cinste locul, în viața socială. Problemele obștei îl agitau, îl obsedau. În îndelungata lui boală de 2 ani de zile, nu pierdea nici o ocazie pentru a se ține la curent cu mișcarea pedagogică, cu noua viață a școlii românești și în general cu mersul afacerilor publice, cari, ori de câte ori luau o întorsătură proprie a coborî prestigiul țării, îl îndurerau profund. Nu cred par'că să se fi repercutat atât de simțitor asupra psihicului său suferințele sale personale, ca cele ale colectivității. A fost un om în cea mai nobilă accepție a cuvântului.

Preocuparea lui stăruitoare și permanentă de problemele obștești ni-o dovedește numărul 7—8 din Ian.—Febr. a. c., al revistei „Ideia“, când cu umbra morții în spate, așa zicând, arăta lumii cetitoare, ce foloase neprețuite ar trage școala noastră din introducerea sistemului alternativității în învățământul primar, prin ceea ce s'ar reduce clasele, dela 7 la 3 într'un an și 4, în anul următor. E o colosală deosebire între a conduce 3—4 clase, ori a te trudi cu 7, mai ales acolo unde vom dispune de o singură forță didactică.

Dar iubite și neuitat prieten, n'am presimțirea sedativă, că în lumea de azi, atât de refractară reformelor bune, vei fi ascultat. Cel care scrie acestea șire — și care a strâns de atâteaori mâna ta — te-a înțeles și se simte îndemnat a te pune înaintea semenilor tăi, ca pe o pildă edificatoare de hărnicie, conștiință și caracter. — De aceea, profund îndurerați, vărsat-am lacrimi sincere, la groapa ta, toți dascălii județului Murăș-Turda și îmbrobodit-am sicriul tău cu cununi de flori, în semn de vrednică recunoștință. Fie partea cu dreptii, precum drepte, știm, că ți-au fost faptele.

Vasile Idu.

Cultivarea sentimentelor.

Războiul, care a costat atâtea sacrificii și vieți omenești, ne-a adus unitatea românească, o dezvoltare materială liniștită și spornică. Rămâne ca această unitate națională să se desăvârșească prin unitatea sufletească, îngrijindu-ne mai de aproape de sufletul lui, — lucru ce-a fost și este lăsat până acum într-o complectă părăginire și care nu se poate, decât printr-o educație rațională și condiționată de cinste, sinceritate și muncă dezinteresată a păturii noastre conducătoare.

Omul, fiind o ființă psiho-fizică, se dezvoltă dela sine și trupește și sufletește, îmboldit de dispozițiile sale interioare și influența mediului înconjurător (natură, societate și împrejurările vieții). Această dezvoltare, lăsată însă liberă, ar fi în detrimentul și al individului și al societății omenești.

Copilul, în dezvoltarea lui, lăsat în voia soartei, n'ar putea să înfrunte toate primejdiile și s'ar prăpădi în scurtă vreme. Dar, chiar presupunând, că ar îndura toate primejdiile, lăsat fără ajutor, ar trăi o viață animalică; dezvoltarea lui fizică ar deforma chipul lui mareț și în loc de un om *luminat* și *bun* s'ar face o ființă ignorantă și răutăcioasă. Și pentru că omul este o ființă socială, care trebuie să trăiască în societatea semenilor săi, din acest motiv, încă de copil, dezvoltarea sa trebuie să fie influențată de o sumă de lucruri continue, cugetate și bine chibzuite, spre a-l îndruma și ridica până la cel mai înalt grad de perfecțiune posibilă, în vederea binelui său și al societății omenești, lucrări ce poartă numele de *educațiune*.

Educațiunea are mai multe ramuri: 1. *educația fizică*, când se urmărește dezvoltarea fizicului la individ; 2. *educația intelectuală*, când se urmărește dezvoltarea facultăților intelectuale și 3. *educația morală*, a cărei problemă este dezvoltarea *voinței* și *imobilizarea sentimentelor*, care să fi ca un motor asupra voinței însuflețindu-l pe om, pentru înfăptuirea binelui și ocolirea răului. Mai e în urmă educ. profesională, cetățenească, socială, națională etc.

Când mama face o baie copilului, ca să-i țină trupul curat și prin aceasta să se desvolte mai bine, aceasta-i o educație fizică. — Când îi va spune că apa este curată, limpede, caldă și că-i va face bine, aceasta e o educație intelectuală. Și în fine, când îi va spune, că prin baie, nu numai că va crește mai bine, dar că se va face mai frumușel, mai drăguț mamei și celorlalți oameni, și că la copilul murdar, nimeni nu se uită cu drag, aceasta povață e un fel de educație morală.

Mă voiu opri la educația morală și anume asupra *sentimentelor* și *cultivarea lor*, subiect de tratat la ședința cercului cultural de azi.

1. Nașterea simțământului.

Sufletul nostru, în urma diferitelor impresiuni, simte ori *plăcere*, ori *neplăcere* și prin urmare senzațiunile, intuițiunile, reprez. imaginile fanteziei, ideile, nasc în suflet *simțeminte*. Simțământul este dar o stare de agitație a sufletului plăcută sau neplăcută lui.

Am zis că senzațiile trezesc în noi simț. plăcute sau neplăcute.

Plăcute, de ex.: vederea unui lac albastru și liniștit, tonurile armonioase a unei viori, sănătatea și puterea trupului etc. Neplăcute de ex.: fumul și aerul stricat dintr'o odaie, foamea, setea etc. Intuițiile ce dau simț. plăcute de ex.: priveliștea unui ținut frumos, a unui tablou pictat etc. Neplăcute: priveliștea unui loc pustiu, a unei case dărîmate, etc. Sent. plăcute de bucurie avem la vederea unor prieteni dragi, a unei cete de copii veseli etc. Bucurie sau durere, avem în suflet, chiar și prin senzațiile altor simțuri, așa când auzim sau cetim ceva dintr'o carte, nu reprezentăm fericirea sau nefericirea altora, de ex.: Când li se povestește cu înflăcărare copiilor, despre vitejiile lui Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, ochii copiilor strălucesc de bucurie și cât de măhniți sunt, când eroul povestirii, suferă sau moare. Se turbură, când li se spune despre moartea îngrozitoare a lui Brâncoveanu. Amintirea zilelor fericite ne dispun spre veselie, a celor amare ne întristează. Prin urmare senzațiile, intuițiile reprezent. ideile, pot înălța sau pot dărîma sufletul, adică nasc în el simțeminte.

a) *Simțemint.* noastre plăcute sau neplăcute, sunt *condiționate* de: împrejurările vieții, de bogăție, de sărăcie, de felul ocupațiunii, al carierii, de localitate, de sănătate, de boală și de tot ce atinge viața noastră trupească și sufletească.

O influență mare are asupra noastră *mediul* în care trăim, oamenii dacă sunt buni sau răi, după gradul de cultură al lor, după concepțiile lor despre lume etc. În urmă și *voinea*. Intențiunea de a face un bine sau un rău, deșteaptă bunăoară un sent. de frică ex: copilul care are de gând să facă un rău, nu îndrăznește să se uite drept în ochii mamei; un sent. de bucurie are atunci, când are de gând să i facă cadou vre-un buchet de flori.

b) Natura simț. noastre mai e condiționată și de *stara sufletescă*, în care se găsește omul; bine ori rău dispus, va primi, ori va respinge impresiunile.

O impresie poate produce diferire simțeminte, la diferiți oameni și chiar la unul singur. Acelaș lucru te poate veseli, ori te poate supăra. — O melodie veselă, eri ne-a plăcut, azi nu ne mai place.

1. Simțemintele se produc, dar numai în legătură cu senzațiile, intuițiile, reprezent., ideile, hotărîrile, însă nu sunt tot

una cu ele; e o stare cu totul *particulară* umplând sufletul de o agitație. Simț. aduce căldură și viață în suflet. El este atât de adânc și tăinuit, încât, noi nu-l putem descrie în vorbe și adeseori într-o bucurie sau durere mare, nu putem spune ce se petrece cu noi.

2. Impărțirea sentimentelor.

Sentimentele le putem împărți după: 1. *tonul lor, sau dispoziția sufletească* în cari aduc pe om. 2. *după durata și tăria lor* și 3. *după cauza și conținutul lor*.

1. Simț. ori de plăcere, ori de neplăcere, sunt, după cum ne *predispune sufletul*. Atunci când starea noastră de până acum, se sporește, tinde spre mai bine, ne aduce plăcere; și atunci când fericirea noastră, pare că se micșorează, ne produce neplăcere. Simț. de plăcere și neplăcere, ne aduc lucruri trecute, cele de față și cele ce ni le reprezentăm în viitor. De aci și *felurile forme*, pe cari le iau sentimentele.

Scolarii, înaintea unei sărbători, sunt într-o *așteptare veselă*; dacă au făcut vre-o greșală și trebuie să se justifice, ei sunt într-o *așteptare tristă*, de aci *spaima*, groaza, etc. Înaintea unui examen, școlarul bine pregătit, e plin de speranțe, în caz contrar, plin de frică. O activitate, o încordare a sufletului în învățământ produce *bucurie*, lipsa aceasta, aduce plictiseală. După o muncă grea, avem *simț. oboseli*, după o recreațiune *simț. vioiciuni*.

Câte odată simț. plăcerii și neplăcerii se arată strâns legate. Se naște în suflet niște simțiri ciudate, cari în acelaș timp sunt și plăcute și neplăcute. Gândul pierderii unei persoane, care ți-a fost scumpă, îți produce un sent. de întristare; în timpul acestei stări de suflet, sunt momente, când îți reprezinți o mulțime de scene plăcute din trecut. Incet, incet, întristarea se amestecă cu plăcerea și ne dă un sentiment de *melancolie*. În melancolie, ești și trist și vesel în acelaș timp. Melancolia e un sent. de *sublim* avem, când privind pe malul mării, ne uităm în depărtări nețarmurite. Imensitatea valurilor urlă, agitată de o furie impunătoare. Admirația noastră e nuanțată de o teamă, de umilință și grijă. În sufletul nostru se petrece atunci, ceva *măreț, sublim*.

Sentimentele de plăcere, sporesc fericirea internă a omului, cu cât sunt mai nobile și curate.

2. *Durata și tăria sent.* este condiționată de *natura sufletească* a omului și de *calitatea impresiunilor*, ce le primește. Durata și tăria lor, atârnă, după constituția trupului, temperament, sex, vârstă, cultură și experiență.

Simț. variază, dacă omul e sănătos, voinic, slab ori bolnav. Ținând seama de vârstă și sex, observăm, că la femei și la

tineri, sensibilitatea este mai dezvoltată. Simțământul poate avea o tărie și durată mai mare, după *importanța lucrului*, care ne-a excitat. Moartea unui om ne va aduce o durere, cu atât mai mare, cu cât el ne-a fost drag. Sent. mai poate avea o durată și tărie mai mare, cu cât ne lăsăm robii lui. Tăria și durata lui, mai atârnă și de *spontanitatea și nouțetea* unui lucru. O priveliște frumoasă, văzută zilnic, nu te mai impresionează așa mult, ca alta mai nouă. O bucurie mare facem prietenilor, prin *surpriză*, prin lucrurile la cari ei nu se așteptau.

3. După cauza și conținutul lor, sent. le putem împărți în:

1. Senzoriale, cari se referă la buna stare a trupului.

2. Estetice, cari se referă la frumos.

3. Intelectuale, cari privesc adevărul.

4. Morale, cari privesc moravurile.

5. Religioase, referitoare la Dumnezeu.

6. Simpatice, (altruiste) privesc pe de-aproapele.

7. Egoiste, referitoare la persoana proprie.

Sent. senzoriale, le mai numim *inferioare*, pentru că ele se referă la viața trupului, pe când celelalte la viața sufletului și se zic *superioare*.

1. Simțământul de plăcere sau neplăcere *senzorială*, ne produce toate organele corpului ex: urechia (sunetele), ochiul, lumina, culorile, foamea, setea și tot ce atinge starea trupului. Un sunet dulce ni-e cu mult mai plăcut, decât zgomotul; o lumină, o culoare dulce, asemenea ni-e mai plăcută, decât o lumină prea tare, o culoare ce sare în ochi. Impresii particulare, produc asupra noastră diferite culori. Așa de ex.: roșul, transformat în roz, e mai puțin excitat și de un ton de veselie; violetul deschis, lila, produce o întristare dulce, o melancolie ușoară — nu gravă ca cel închis. — Culoarea galben deschis, ca lumina lunii, produce un efect de liniște sufletească. Simțemintele senzoriale, au o mare înrăurire asupra vieții sufletești, ele ne fac voioși, prietenoși sau contrar, rău dispuși.

2 *Sentimentele estetice*. Natura și arta cu frumusețile ei, ne produce în noi simțeminte estetice. Amurgul serii, cu liniștea lui, vuetul mării, freamătul vântului, apusul soarelui, ciripitul paserilor într'o pădure, murmurul izvorului, o doină cântată din caval, toate acestea produc în suflet o plăcere dezinteresată, o plăcere estetică, care câte odată merge până la o topire a sufletului, încât omul adâncit în simțământul lui, nu mai aude și nu mai vede nimic din jurul său, „e pe altă lume“, cum s'ar zice. Tot ce e frumos ne produce plăcere și tot ce e urit, dezgust. Frumosul ne produce o plăcere estetică, când în părțile lui exprimă o armonie între forma și fondul lui ideal, nobil. Finețea simț. estetic o numim *gust*.

El diferă după firea indiv'dua'ă a omului, după cultivarea și dezvoltarea lui.

Simț. *estetic*, ne dă o adevărată fericire sufletească; el îl inobilează pe om, îl face să caute plăceri ideale și-l apără de tot ce-i comun, de tot ce-i banal, de tot ce-i sălbatec.

3. *Sent. intelectual*. Plăcerea de a căuta, de a cunoaște adevărul ne dă sent. intelectual sau al adevărului. Căutarea și cunoașterea *adevărului*, ne produce *plăcere*, îndoială, un simț de neplăcere. Ușor putem vedea în ochii copiilor (școlarilor) acest simț, când li se dă vre-o problemă. Cei cari reușesc să dea reușesc să dea răspunsul bun, ochii le strălucesc de bucurie, ceilalți cari nu sunt clari de răspunsul lor, sunt fără de voie, sunt triști.

Plăcerea intelectuală o au acei, cari sunt în căutarea adevărului, fără să se gândească la interesul ce l-ar trage de pe urma lui. Așa sunt savanții cari își trec viața întreagă în căutarea adevărului.

4. *Sent. religios*. Simț. religios, se raportează la Dumnezeu, la relațiunile dintre El și oameni. E un simț de evlavie, de respect, de venerație, adorare pentru bunătatea nemărginită a lui Dumnezeu, pentru manifestările lui în natură. El se naște din adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu, din experiențele religioase (cărți, istoria religiunii etc.). Cât de mult se umple sufletul de evlavie dulce, atunci când ascultăm în noaptea de Înviere (la Paști) sunetul clopotelor dela biserici, sau ascultăm un cor sau o orgă bisericească. Sent. religios, esta esența vieții. Respectul și iubirea de Dumnezeu, naște în om, iubirea de oameni.

5. *Sent. moral*. Sent. moral se naște din simpatia ce o avem față de cât mai multe ființe. Simț. moral, produce stări de bucurie sau mâhnire, nu numai a unui grup restrâns, ci a unei societăți întregi, a păturii, neamului sau omenirii

Toate acțiunile și părerile oamenilor, sunt însoțite de aprobarea sau desaprobară noastră. Tot ce e bun și drept, din punct de vedere moral, deșteaptă în noi, un simț de recunoaștere, stimă, de însuflețire, de admirare. Contrar, vom avea simț. de mâhnire, indignare, mânie, de revoltă.

Conștiința este simț. moral, care ne conduce în toate acțiunile noastre. Conștiința (morală) este obligatorie, când înainte de faptă, ne arată ce trebuie să facem, sau să nu facem; judecătoare, când după săvârșirea faptului, ea ne aprobă, ne judecă sau ne pedepsește și în cazul acesta, avem muștrări de cuget reușcări. Când omului îi pare rău, de un rău făcut, sufletul lui i se umple de căință și când simț. de căință, curăță sufletul, atunci sufletul e pocăit. Când observația cuiva ne intră 'n suflet, avem un simț de rușine. Un copil dojenit pentru o greșală, se roșește și pleacă ochii la pământ.

Conștiința morală, variază dela om la om. Ea se dezvoltă prin firea bună ori rea a omului, prin educație, prin exemple și mai ales prin obișnuință.

6. Sent. de simpatie. Sent. de simpatie, avem atunci, când noi ne facem părtași la bucuriile, mulțumirile sau fericirile altora și le privim ca și ale noastre. Și simțim părere de rău, mâhnire la durerile altora. Sent. de antipatie sunt opuse celor de simpatie; când nu împărtășim bucuria sau durerea altora. Atunci se poate naște în noi simț. de ură de invidie. (Simț. de invidie, au avut dușmanii lui Columb, pentru reușita lui). Invidia se naște prin compararea fericirii altora, cu a ta proprie. Simț. de antipatie este germeul egoismului.

Simț. simpatetice ne îndeamnă spre iubirea de oameni, iubire ce ne ajută, ne mângâie, ne ferește.

7. Sentimentele egoiste. Când se dă prea mare interes pentru persoana noastră, când simțim bucurie sau durere, numai pentru noi, fără să luăm în seamă, durerile sau bucuriile altora, când suntem încrezuți prea mult de persoana noastră, atunci se nasc simțemintele egoiste în două categorii: a) sent. ce provin din conștiința puterii noastre fizice sau morale și b) sent. ce se nasc din conștiința slăbiciunii noastre.

Câteva sent. ce provin din puterea conștiinței sunt: amorul propriu, încrederea în sine, ambiția, curajul, îndrăzneala, vanitatea, trufia, aroganța etc.

Din conștiința slăbiciunii sunt: frica, slăbiciunea, timidi-tatea, resemnarea, umiliința, lipsa de încredere în sine, lașitatea etc.

Acum să vedem cum se dezvoltă la copil, viața afectivă și cum se poate face educația ei, cultivând numai sentimentele curate, sent. frumoase.

Copilul, fiind mai mult o ființă senzorială, afectivitatea lui, adică plăcerea și durerea, cu diferitele lor nuanțe, sunt în funcție de viața simțurilor, de o viață materială și utilitară. El va simți plăcere, mâncând, jucându-se, scriind sau ascultând ceea ce-l interesează. Și va simți durere, când va fi împedecat de la satisfacerea plăcerilor. Copilul, având imaginația, fantezia mai dezvoltată, îi va produce plăcere, basmele, sau isprăviile extraordinare.

Și pentru că el, e o ființă în creștere, cu avânt de viață, fără experiențe și cu logică slabă, viața lui afectivă e egoistă.

Tot ce face și tot ce simte, e în legătură numai cu binele sau răul lui. Ceea ce caracterizează mai ales viața afectivă a copilului e: a) marea mobilitate, adică trecerea prea repede de la durere la plăcere, sau de la o plăcere la altă plăcere, de ex.: aci se ceartă, aci se împacă, aci plâng, aci rid, aci mor după o jucărie, aci o părăsesc pentru alta. Totuși plăcerile sunt la copil, ca și hrana zilnică. Jocul mai ales, îl nutrește și îl dezvoltă. Ei găsesc o adevărată fericire în joc. De aceea Rousseau, imploră pe educatori să nu știrbească fericirea copiilor, pentru că nu se știe mai târziu, cum vor fi luați cu asalt de durerile și necazurile vieții. Să lăsăm pe copil să fie copil, să nu-i scurtăm copilăria.

Memoria lui afectivă e slabă: Copilul uită repede de un caz suferință, sau o plăcere primită. El nu poartă ură și nici nu e recunoscător — față de cei cari i-au făcut vre-un bine, căci el este robit prezentului, care e veșnic nou pentru el.

Fantezia, egoismul și simțurile îl stăpânesc mereu și dau vieții sale afective o formă inferioară și particulară.

Felul cum evoluează afectivitatea la copil, am putea-o împărți în patru faze:

I. Faza întâi, până la un an jum., apar primele stări afective, în legătură cu viața instructivă și prezentativă a copilului — așa sunt mișcările spontane: a ochilor, a buzelor, a membrilor. Senzațiile organice: foamea, respirația, frigul. Senzațiile din lumea externă: lumina, sunetele, contactul, instinctul sugerii, al apucării, vocalizării, surisul și simpatia.

II. În faza doua (dela 1 an jum.—3 ani) viața psihică, a copilului se complică cu reprezentări, cu alte instincte noi, când copilul poate să meargă și să vorbească. Acum copilul are sent. de simpatie, față de mamă, de tată; al fricii: de întuneric, de diferite animale, de necunoscut; al mâniei, atunci când e contrariat; de compătimire, de rușine.

III. În a treia fază, dela 3—7 ani, când cercul de experiențe se mărește, când funcțiile mintale se dezvoltă (judecata, atenția, imaginația etc.) încep să apară la copil alte sentimente de prietenie cu alți copii, de respect față de cei mai mari, de ambiție, de mândrie, de invidie, de gelozie, de milă, de cruzime, și începuturi de sent. estetic, religios, de sent. moral.

IV. În faza a patra (dela 7—12 ani) datorită vârstei, educației și instrucției, viața afectivă a copilului, se apropie de cea a adultului. Acum copilul începe să fie mai simțitor la dreptate și nedreptate, la frumos și urit, începe să înțeleagă ce e bine și ce e rău. Acum el simte plăcere de a lucra serios, de a i se spune adevărul, de a fi viteaz, începe să înțeleagă gluma, îi place să dezlege ghicitori etc.

În faza aceasta, afectivitatea copilului, evoluează spre sentimentele superioare, al adevărului, sent. moral, estetic, religios. Dar evoluția dela sent. inferioare la cele superioare se face încet, fiind în legătură cu vârsta, cultura și mai ales cu egoismul.

Sent. superioare la copii — 1) Sent. adevărului, se observă la copii, în această perioadă (7—12 ani mai puțin), pentru că le lipsește vigoarea și finețea funcției logice, care stă în legătură cu acest sentiment — Și apoi ei simt plăcerea adevărului, numai atunci când privesc direct în rețele lor de erii; când un copil e părît pe nedrept, simte plăcerea adevărului, când este apărat de un martor sincer; dar uită repede, această plăcere, când interesul lui e mai bine servit prin minciună: dacă e vinovat și tăgăduiește — Pentru ca să dezvoltăm ad. vărul

la copil, trebuie să-l îmbrăcăm în haina emoțională, pentru a produce în el corensunzător — Și ca să fie acest lucru trebuie exercițiul — Și nu trebuie să-i dăm copilului, adevărul de-o dată, ci să-i procurăm lui bucuria de-al căuta și să-l afla singur.

2. Sent estetic — Copii, încă de mici simt plăcere pentru frumos, de aceea: le place jucării noi, haine noi, muzica și mai ales, au o deosebită plăcere pentru poze. Dar mai viu simt plăcere estetică în perioada dela 7—12 ani — Acum ei pot și motiva preferințele lor estetice.

Și acest sent. diferă de la copil la adult — Copiilor le plac mai mult tablourile viu colorate, pentru că le trezesc atenția senzorială și pentru că simțurile lor nu sunt destul de cultivate. Le plac mai mult tablouri, care exprimă acțiuni, de cât acelea care reprezintă priveliști, pentru că ei sunt ființe active și mobile. Pe ei nu-i interesează, arta cu care e făcut tabloul, ci obiectul — Putem observa, cum la copii le plac mai mult povestiri și poezii cu conținut epic, vitejesc mai ales la băieți — Poveștile lungi și colorate le încântă sensibilitatea lor. Sent. estetic, trebuie cultivat la copii, de timpuriu, în familie și în școală Pentru aceasta trebuie să se dea copiilor numai modele bune. În casa părintească, la școală, în împrejurul lor, să fie numai curățenie și ordine.

În școală se poate cultiva sent. estetic, printr'o limbă armonioasă, prin poezii, prin cântec caligrafie, desen, lucru de mână, hărți frumoase, tablouri. Trebuie să se dea o mare importanță la toate acestea — Apoi prin îngrijirea și curățenia îmbrăcămintei lor; prin estetica întreținere a cărților, prin estetica scrisului, prin plimbări în locuri frumoase, prin împodobirea clasei cu tablouri lucrate de ei, Și în sfârșit prin a-i face atenți, la ce e frumos și astfel înfiltrându-le gustul pentru frumuseți simple și naturale,

3. Sent. Moral Sent moral se arată la copil c'am dela 2—3 ani, datorit, instinctului simpatiei. Copilul învață mai întâi în familie, iubirea de părinți, de frați, respectul și recunoștința. Mai târziu, în tovărășia altor copii, învață ce este camaraderia, dreptatea, mila, autoritatea curajul etc.

Când vine la școală, dacă a fost copilul bine crescut, poate avea un fond moral apreciabil. În perioada 7—12 ani, simț mai deslușit, plăcerea de a face bine și-si propun chiar scopuri morale de atins, de ex: să facă plăcere părinților cu note mari la învățătură, să ajute pe un coleg sărac, să ajute sau să lucreze ceva pentru orfanii de războiu etc.

Acum încep să distingă faptele bune de cele rele și încep câte olecă să le judece din punct de vedere moral — Totuși aci intrevine energic egoismul, mai ales în practică — Copilul face ceia ce i dictează interesul propriu. Și pentru ca să cultivăm sent. moral, la copil, trebuie să avem în vedere, ca mai în-

tâi noi să fim model de moralitate curată și apoi școlarul să vadă numai exemple bune. Să le dăm povețe, arătându-le ce e bine și ce e rău și să le dezvoltăm conștiința morală mai ales prin exemple, din istorie, din cartea de citire și chiar din viața reală a copiilor. Să ne ferim de moralizare lungă și plictisitoare, căci atunci, nu vom ajunge la nici un rezultat. Să obișnuim pe copil copil cu acțiuni morale, să-l îndrumăm spre liniile moral. Să recunoaștem cu prietenie purtarea lui bună și să-l dojenim cu blândețe și iubire, pentru purtarea lui rea și numai unde e nevoie să pedepsim. Numai așa vom putea căpăta încrederea lui, și mai ușor va fi îndrumarea spre binele moral.

4. Sent. religios. Copilul are sent. religios din familie. În dată ce el poate să meargă și să vorbească, părinții îl iau la biserică. În perioada dela 3-7 ani copilul capătă mai multe lămuriri despre Dumnezeu. Teama, iubirea cu cari vorbesc părinții despre Dumnezeu, produc copilului un sent complex de respect și teamă, de iubire față de Dumnezeu. Acum sent. religios se manifestă în mod egoist, de ex. când copilul se roagă să ajute numai lui, sau numai părinților lui, sau persoanelor iubite lui. În faza dela 7—12 ani, în perioada școlară, copilul are cunoștințe mai mari despre Dumnezeu, datorită învățământului, datorită vârstei. Ca să cultivăm sent. religios la copil, trebuie mai întâi ca noi să fim exemplul; noi să fim model de adevărată credință și evlavie față de Dumnezeu, și simțămintele religioase ale copilului trebuie să se manifeste, nu numai în rugăciuni, în mergerea la biserică, în respectarea tainilor, în credințe, ci mai ales în purtarea lui de adevărat creștin — Să facem pe copil să simtă că dacă Dumnezeu e atât de bun față de omenirea întreagă, la rândul lor și ei trebuie să fie buni, unul față de altul și să se ajute la nevoie. Făcând fapte bune Dumnezeu le va ajuta mai mult. Deci prin practică și intuiție să căutăm să dezvoltăm sentim. religios la copil.

5. Sent. de simpație, putem observa, că se dezvoltă, de timpuriu la copil. De mic vedem că au dragoste pentru alți copii; îi place să fie în întovărășia a câtor mai mulți. Tot de când e mic, observăm un început de sent. național. Copilului îi place să se joace de-a soldații, de-a războiul, mai ales băiatului — Acest început de sent național, trebuie dezvoltat, mai ales în școală. Să facem pe copil de mic să-și iubească țara, neamul, limba. — În învățământ, mijloace cu cultivare ar fi istoria, geografia. Să prezentăm copiilor fapte vitejești ale eroilor din istoria țării, să-i facem să simtă dragoste pentru frumusețele și poezia țării.

Sent. copiilor, fiind în legătură cu interesul lor, urmează de aci, că e nevoie de intervenția noastră dibace, să-i depărtăm pe

nesimțite dela interesul și materialismul prea mare, spre sent. mai frumoase, mai dezinteresate, spre altruism pur.

Sentimentele copiilor, fiind în mare parte de natură senzorială, trebuie să fim prudenți când îi facem atenți spre plăcerile morale. Simpatia, fiind sentimentul, care face ușor evoluția dela egoism la altruism, să căutăm deci să cultivăm simpatia dând prilej copiilor să simpatizeze și să compătimizească, nu numai cu oamenii dar chiar cu animalele.

Cu cât sentimentele frumoase se vor cultiva mai mult, cu atât se vor crea ființe mai morale, ființe mai altruiste. Și moralitatea copiilor, fiind în curs de dezvoltare, să le înțelegem imperfecțiunile și să ne mulțumim cu progrese mici, punând mare preț pe exercițiu, pe aplicare, pe deprindere. Lipsa de aplicație la viață a învățaturii și a normelor morale, produc oamenii lipsiți de inițiativă, oamenii de vorbe nu de fapte.

De aceia să facem loc larg muncii în școală, muncii adevărate, deșteptând în copii, dragoste pentru dânsa. O bună educație va ști să dea un loc larg deprinderii, de a munci de a lucra, în acord cu ideale și sentimentele frumoase, ce va căuta să le dezvolte în copil, va ști să închege și o voință nestrămutată în sufletul viitorilor cetățeni, cari să fie gata în orice moment să inprumute pomirile lacome la care ale dușmanilor, ce stau la graniță, ca niște fiare, gată să rupă părți din trupul nostru.

Maria Dima

Cronică.

Congresul general al învățătrilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș se va ține anul acesta la Timișoara în zilele de 6, 7 și 8 Sept.

Programul amănunțit se va publica în curând în ziare. — În vederea schimbării Comitetului central se a-trage atențiunea secțiilor județene să ia măsuri, ca membrii delegați în Consiliul general potrivit art. 15 din Statute să ia parte negreșit la congres, având delegație în scris dela preș. secției. Acolo unde acești delegați au vechime de 3 ani se vor alege alții: câte 3 de fiecare organizație județeană și după fie care 100 de inv. titulari încă un membru (vezi art. 15 și 18 din Statute).

Biroul Asociației.

*

Congresul Asociației Corpului didactic primar din vechiul Regat și Basarabia. Congresul Asociației generale a membrilor corpului didactic primar se va ține anul acesta la Chișinău, în zilele 6, 7 și 8 Septembrie a. c., cu următoarea ordinea de zi:

- 1 Situația materială și situația morală a învățătorilor și repercusiunea lor asupra învățământului;
2. Discuții principiale asupra legii învățământului primar și normal-primar;
3. Organizarea temeinică Asociației pe întreaga țară;
4. Adunarea generală a Asociației.

În seara de 5 Septembrie se va ține o ședința intimă a președinților și delegaților județeni (consiliul general), împreună cu delegații provinciali și comitetul central; iar în ziua de 8 Septembrie se vor vizita instituțiile de seamă din Chișinău și împrejurimi precum și expoziția agricolă din târgul de mostre.

Vorbitorii se vor anunța la sediul Asociației generale, str. Paris nr 1 București până la 15 Iulie, trimițând și rezumatul cuvântărilor. Asemerea vor trimite orice material de studiu și de fapte, pentru documentarea referințelor asupra subiectelor la ordinea zilei.

Asociațiile din Ardeal și Bucovina sunt rugate să trimită delegați împuterniciți pentru a înfăptui unirea tuturor asociațiilor din toată țară, iar din vechiul regat și Basarabia vor trebui să ia parte negreșit președinții și delegații județeni.

Asociațiile județene vor ține în prealabil congrese parțiale cu aceeași ordine de zi trimițând centrului copii de pe lucrările congreselor precum și numele și adresa delegaților și membrilor din comitetele județene. La congres vor aduce și vor vărsa casierului central, sumele convenite Asociației generale din cotizațiile încasate. Pentru rânduirea găzduirii, toți participanții se vor anunța până la 9 August la d. Ștefan Holban, str. Armească nr. 20 Chișinău.

Președinte, **V. Păunescu**

*

Iubileul liceului „Andrei Șaguna“ din Brașov. La sfârșitul lunii Iunie, intelectualitatea Ardealului în frunte cu demnitarii țării au sărbătorit existența de 75 ani a liceului „Andrei Șaguna“ din Brașov. Acest focar de cultură românească a fost vatra luminoasă și pentru o pleiadă mare de învățători, cari au sămănat din plin în școlile din satele resirate pe văile și plaiurile Ardealului, învățăturile primite la Brașov în anii adolescenții. Pe lângă profesorii din școlile normale, învățătorii au avut ca pildă de muncă, abnegație și pe profesorii din acest gimnaziu. Idealismul și sămânța învățăturii lor, ni-au dat curaj ca să putem rezista în luptă cu dușmanul milenar. Activitatea noastră se npletea cu a lor, căci adeseori ne găsim pe aceeași brazdă, la șezătorile „Astrei“, la conferințele dascălești. Armonia aceea dintre învățători și profesorii secundari a adus mult bine. Astăzi lipsește. E un rău care trebuie înlăturat în interesul țării.

Opera culturală și națională desfășurată de Alma Mater dela Brașov, dorim să fie imitată în cât mai multe orașe din patria noastră mărită.

*

Omagiul învățătorilor la moartea maestrului Dima. Învățătorimea a primit cu adâncă durere vestea morții maestrului Dima. Cei din apropierea Clujului, au ținut să însoțească la locașul de veci rămășițele pământești ale marelui dispărut. Ca admiratori și propovăduitori ai operei lui, dascălii români, vor continua a sădi în sufletul școlarilor și adulților sentimentele estetice și naționale cu ajutorul cântecilor sale, în cari a prins sufletul neamului nostru.

*

Fond al coloniilor școlare. Cercul cultural al corp. did. primar din Cluj, a organizat o serbare școlară cu ajutorul tuturor școlilor primare din loc, pentru adunarea unui fond al coloniilor școlare. Inceputul a fost mulțumitor. Câștigul moral va indemnă corp. didactic să lupte și mai departe pentru realizarea acestei opere sociale.

*

Muzee școlare pe clase. Ministerul a îndemnat învățătorimea prin o circulară, ca să organizeze muzee școlare în care

să se găsească tot materialul didactic necesar pentru predarea intuitivă a cunoștințelor cerute de programă în clasele conduse de ei. Realizarea acestei idei, ar înlesni nespuse de mult munca învățătorului, iar copilul va învăța cu mai multă ușurință și plăcere. Învățătorul trebuie să se nizuiască să facă plăcută viața în școală a micului elev. Cheia de boltă este trezirea interesului, care numai prin simple vorbe nu se poate face. Dacă învățătorul va fi pătruns de înalta sa misiune și frământat de dorul de a se perfecționa, el va găsi mijloacele de a se apropria și câștiga sufletul copilului.

*

Cursuri de vară pentru învățători. La diferite școli normale din țară, se organizează în vara aceasta cursuri pentru învățătorii minoritari, pentru cei cari vor predă la cursul complementar, pentru învățătorii ajutori și suplinitori Pentru cele două categorii din urmă Ministerul a luat măsura, ca ei să-și plătească $\frac{2}{3}$ din întreținerea zilnică. Dispoziția autorității școlare face imposibilă participarea la cursuri a acestor învățători, cari sunt plătiți de Stat cu lefuri bagatele. Dacă Ministerul a luat această măsură din lipsă de fonduri, făcea cu mult mai bine dacă ar fi rechemat la catedre o nouă serie dintre inspectorii școlari, cari obolesc scriind procese verbale pentru a încasa diurne de deplasare. Măsura propusă de noi ar fi făcut posibilă participarea învățătorilor suplinitori la cursurile de perfecționare, fără ca Statul să fie nevoit să facă apel la sărăcia lor lucie.

*

Din bucurile învățătorilor. Viața mai mult înnoată a acestor muncitori nu este lipsită și de zile pline de soare, care îi stimulează pentru munca oboșitoare și plină de răspundere ce au de îndeplinit. O astfel de zi de bucurie. pilejuită de scrisoarea unui părinte, au avut colegii dela o școală, cari nu se pot opri să n'o comunice, și altora, căci bucuria simțită împreună este mai mare.

Iată scrisoarea :

Mult Stimatè Doamnă Director,

Am primit darul DV. — il numesc dar pentrucă acest cuvânt simbolizează truda cu care ați luminat mintea copilului meu spre a-mi face bucurie atât mie cât și acelora cărora le este drag. Dv. și D-nei... nu sunt în stare să vă pot mulțumi căci răpindu-mi grija ce a trebuit să am pentru cea dintâi datorie familială de educație a copiilor, m'ați lăsat liber în luptă cu nevoile existenței, deci vă sunt dator cu o adâncă și respectuoasă recunoștință.

Îmi îngădui să vă fac cunoscută marea bucurie ce ne-ați adus pe ziua de azi în casă la toți, bucurie ce ni-a răscolit duios amintirile

din trecut când și eu am fost la fel ca feciorul ce am și care ne mărește dragostea de viață prin nădejile ce legăm de viitorul său.

Ași fi putut să petrec acest act fără amănunte, așa ca mulți alții, dar știu că de bucuria mea legându-se și mândria Dv. nobilă urmează s'o întăresc în folosul tinerei viitorimi căreia îi sunteți de aceeaș neprețuit folos ca și în cazul de față. Vă rog să luați act. că Dv. toți părinții îndrumători de virtuți în sufletul copiilor dela școala N...., pe cari v'am cunoscut, veți rămâne o frumoasă și neperitoare amintire în memoria copilului și a noastră, — totodată pentru a satisface dorința tânărului absolvent primiți prin mandat poștal suma de 500 lei care se va întrebuința în folosul școlaei după cum veți crede de cuviință.

30 — VI — 926

Cu toată stima
N. I. Dumitrescu

*

Instruirea analfabeților. — *Premile „Astrei“* — „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“, aduce la cunoștința publicului că — în ședința comitetului central din 20 Iunie a. c. — a premiat pe acei, cari au înaintat acte în regulă, cu dovezi, că au instruit analfabeți, învățându-i scris-cetitul.

Numele premiaților din anul acesta (cu suma de câte 2000 Lei) Victor Bârsan, din Șasavița, (Turda-Arieș); 2. Dimitru Fulea, din Sângeorgiu de Câmpie, (Cojocna); 3. Traian Danciu din Petroasa (Caraș-Severin); 4. Marin Popa, din Vaca, (Hunedoara) 5. Izidor Todoran, din Cămărașul deșert, (Cojocna); 6. Simion Frățilă, din Gușterița (jud. Sibiu); 7. Alex Flontaș, din Ilba (Satu mare); 8. Ion Moldovan, din Ocnele Mureșului (Alba de jos) 10. Ioan Suci, din Căcuci, (Mureș-Turda); 11. Teodor Vicol, din Aristul de sus (Mureș Turda și 12. Srelian Voiculescu, din Saschiz (Târnava Mare).

Afară de aceea, s'au trimis în anul acesta peste 1300 de abecedare în 28 de comune.

Fie ca exemplul acesta de dragoste de lumină să servească de îndemn și altor învățători și învățători-dirigenți, ca cei mai sus numiți, ca în anul viitor „Astra“ să premiază altă serie de inimoși purtători de cultură prin satele noastre!

La acest comunicat al „Astrei“, noi adăogăm, că activitadascălilor la sate ar fi și mai bogată, dacă ar fi îndrumată de „Casa culturii poporului“ de pe lângă Minister și mai ales sprijinită cum a înțeles să facă „Astra“.

(C. I.)

*

Nu ca la noi. În camera din Köbenhavn (Copenhaga) s'a făcut o interpelație, care a produs o agitație mare în toată țara.

N'a fost vorba nici de dispariție de bani publici, nici de numiri ilegale, nici de călcarea drepturilor civile ale unui cetățean danez. A fost ceva mai grozav: un deputat a aflat pe întreg întinsul Danemarcei un — zi: *unu!* — bărbat tânăr, care *nu știa carte*. Și s'a grăbit să interpeleze pe ministrul instrucțiunii pentru acest caz rușinos. Într'o vorbire de două ore, ministrul instrucțiunii și-a arătat durerea, pe care o simte el și întreaga țară, că așa ceva mai e cu puțință în Danemarca anului 1925, promițând totodată, că va trage la grea răspundere toate persoanele datorare înainte de toate să facă cu neputință existență analfabetismului: învățători, primari, revizori și inspectori școlari.

Noi, cari cam cunoaștem starea învățământului din Danemarca, ne mirăm împreună cu deputatul danez. Căci știm, că acolo personalul de control al *învățământului* își face datoria.

*

Cea mai mare hartă de pe pământ a fost construită acum în San-Francisco (California). Are o lungime de șase sute urme, o lățime de optprezece urme și arată cu cea mai mare minuțiositate toate particularitățile naturii și ale așezămintelor omenești. Nu există linie ferată, nici șosea, care să nu fie arătată. Ținuturile, în cari se cresc vite, oi și cai sunt însemnate cu mici grupuri de astfel de animale. Mici modele de vapoare sunt pe cursurile râurilor.

*

Cum se poate măsura mai ușor înălțimea unui arbor. Măsurarea se poate face numai pe timp cu soare și cer pedintregul senin. Batem la oarecare depărtare de arbor un par scurt în pământ, facem apoi cu o sfoară, care să aibă întocmai lungimea parului dela pământ până la vârf, în jurul parului un cerc, periferia căruia o acoperim cu petricele. Când a ajuns capătul dela umbra parului întocmai pe periferia cercului, măsurăm în acelaș minut lungimea dela umbra arborului, căci aceasta arată acum, ca și la par, lungimea arborului.

A apărut în ediție nouă *Carnetul de control pentru ucenicii industriali, lucrat de Cristofor Epure f. inspector școlar, director. Este singurul carnet aprobat și reaprobat de Minister. Prețul 10 Lei. De vânzare la Librăria Lepage Cluj.*

Cărți, Reviste.

Alfred Binet: Idei noi despre copii, trad. de I. G. Marinescu. Edit. H. Steinberg, Brești. Prețul 25 Lei. — Marele psiholog francez în cartea aceasta dezvoltă mai multe probleme de psihologie individuală. Stăruie la tot pasul, ca învățătorul să aibă și calitatea de observator al copilului. Cartea aceasta a scris-o pentru a „arăta rezultatele cercetărilor experimentale asupra educației“. Pe lângă o mulțime de chestiuni vrednice a fi cunoscute de învățătorime, cartea aceasta cunoscută în toată lumea școlară, tratează și problemele: măsura gradu-ului de învățură; stabilește o scară metrică a măsurării inteligenței. În toată munca lui migăloasă Binet a fost ajutat de o seamă de institutori (învățători) din Paris cu ajutorul cărora a întemeiat un laborator. Lucrarea lui Binet trebuie să devie hrană sufletească zilnică pentru învățătorii români, dacă dorim ca școala noastră primară să scape de formalismul de până acuma.

*

I. I. Van Biervliet: Pedagogia experimentală. Bazele. Trad. de I. G. Marinescu. Edit. H. Steinberg, Brești. Prețul 25 Lei. — În cartea aceasta d. Biervliet, prof. la Univ. din Gand, publică cursul ținut prof. de șc. normale și inspectorilor învățământului primar, pentru a i iniția în datele psihologiei și pedagogiei experimentale. Biervliet este un aderent mai circumspesct al activității desfășurate de Binet. Și el, ca și Binet, stăruie asupra câștigului ce ar urma pentru învățământ, dacă învățătorii s'ar familiariza cu cercetările experimentale bineînțelese rămânând numai la chestiunile mai simple ce se pot cereța în clasă. În introducerea face un istoric al dezvoltării studiului copilului. Se ocupă apoi cu diferitele metode ale ped. experimentale pentru cunoașterea diferitelor simțuri, a memoriei și a inteligenței.

*

I. I. Van Biervliet: Pedagogia experimentală aplicată, trad. de I. G. Marinescu. Edit. H. Steinberg, București. Prețul 25 Lei. — În volumul anterior Biervliet publică considerațiile sale teoretice asupra ped. experimentale; în volumul de față, examinează latura aplicată a pedagogiei. El cercetează între altele următoarele probleme:

a) Învățământul vizual, oral și demonstrativ așa cum se face în toate școlile;

b) Cum se măsoară puterea diferitelor simțuri, a atențiunii, a oboselii, a imaginațiunii, memoriei și inteligenței;

c) Pregătirea sistematică și măsurată a organelor de simțuri și formarea facultăților intelectuale;

d) Amenajarea localurilor de școală;

e) Împărțirea orelor de muncă și repaos; ordinea în care trebuiesc învățate diferitele materii, organizarea recreațiilor și vacanțelor.

Numai din înșirarea aceasta a problemelor ce discută autorul în acest volum poate să-și dea seama oricine ce carte de preț pentru învățătorime este lucrarea tradusă de dl I. G. Marinescu, care a făcut cunoscut o mulțime de scrieri de valoare ale pedagogiei franceze.

*

Ed. Claparède : Pedagogia și psihologia experimentală. Trad. de I. G. Marinescu. Edit. H. Steinberg. Prețul 12 lei. — Vestitul profesor dela Geneva în lucrarea aceasta se ocupă cu jocul la copii, problema interesului și a oboselii precum și alte chestiuni, cari vor ajuta pe învățători să cunoască mai bine sufletul copiilor încredințați lor.

*

Radu Petre : Conducerea de sine a clasei. Edit. H. Steinberg. Prețul 15 lei. — În partea întâi a acestei broșuri interesante, autorul se ocupă cu sistemul de educație morală a lui Förster, arătând superioritatea lui față de învățământul moral-tradițional. Partea a doua este consacrată expunerii unor experiențe personale făcute la o școală mărginașe din București. Indemn pe colegi să citească această cărticică, care îi va stimula să încerce și ei selfgovernmentul în clasa ce conduc.

*

I. Ghiață : Lectură pedagogică și socială pentru membrii corpului didactic primar. Edit. H. Steinberg. Prețul 20 lei. — Cele scrise în cartea aceasta sunt rezultatul observațiilor culese de d. Ghiață, ca inspector școlar în diferite județe. Multe constatări se potrivesc și pentru Ardeal. Indemnările cari se dau se referă la gospodăria școlii, pregătirea învățătorului și la rolul lui social. Cartea aceasta citită de colegii mai tineri îi va feri de multe neajunsuri, cari se pun în calea activității lor.

*

I. Mihăilescu : Metodica specială a grupului „Limbei Române”. Ed. II. Edit. H. Steinberg. Prețul 50 lei. Metodica aceasta va fi pentru învățătorii începători un prieten sfătuitor la materiile cari alcătuiesc grupul I. române. Ca introducere are un studiu asupra dezvoltării învățământului practic în v. regat. Fiecare capitol e însoțit de considerații teoretice, urmate de o mulțime de lecții practice. Colegii tineri să se năzuiască să toarne în aceste tipare, cari nu trebuiesc să ramâie fixe, cât mai mult din sufletul lor, căci altfel toată munca lor din clasă ar deveni schematică, lipsită de sufletul creator pe care trebuie să-l simțim atunci când împărtășim altora cunoștințe.

*

I. Nisipeanu și T. Geantă : Abecedar partea I. și II. Edit. Șteinger. — Atragem de pe acum atențiunea colegilor asupra acestui abecedar, care după cum este întocmit și ilustrat ușurează mult munca copișilor dornici de a pătrunde în împărăția literelor. Comisia de cercetare a cărților a clasif. cat. acest abecedar „ca cel mai bun“. Pentru învățătorul român, numele dlui I. Nisipeanu este o garanție, că prima carte a școlarului este o lucrare adânc gândită și întemeiată pe rezultatele științei copilului.

*

M. Biciulescu : Geografia României și Geografia continentelor. Edit. Cartea Românească. — Ca și în celelalte lucrări ale sale, d. Biciulescu a adus un suflu nou, o concepție modernă în alcătuirea acestor două cărți, cari sunt adevărate albume geografice pentru copii. Dl. Biciulescu este o fire iscoditoare și pentru realizarea unor idei dragi, aduce toate jertfele posibile. Aș dori ca pilda sa să fie urmată și de ceilalți autori de cărți. Din emulația între ei, școala ar trage foloase reale. De dorit ar fi ca autoritatea școlară să nu aprobe decât cărțile a căror autori dela o ediție la alta se străduiesc să le perfecționeze. Pentru a se cunoaște cum lucrează comisiile de cenzurare ar fi bine ca referatele lor să se publice în întregime în Buletinul Ministerului. Din lucrările comisiilor, s'ar putea trage multe învățături.

*

G. Haralevici : Din lumea orbilor : Studiu tiflopedagogic. Edit. Socec. Prețul 25 lei. Cartea aceasta pe lângă cunoștințele ce dă în ramura acestui învățământ, îți mai strecoară și sentimentul de a ajuta pe acești desmoșteniți ai soartei. Dl. Haralevici a făcut studii serioase la Viena. Dacă societatea și statul vor da tot concursul școlăii ce conduce, învățământul orbilor se va putea organiza și la noi, făcând prin aceasta dovadă, că suntem un popor înțelegător al marilor probleme sociale,

*

EI. Sporea : Mărturisirile unei cursiste. Ed. autoarei, Deva. Prin paginile acestei broșuri, dna Sporea a voit să se facă ecoul nemulțumirilor îndurate de profesorii pregătiți la cursurile dela Cluj. Dacă munca este singura mărură a valorii profesorului, această catedorie a corp. didactic secundar poate fi mândră, că la începutul org. vieții de Stat în Ardeal a știut să-și facă patoria. Rolul lor îl va judeca istoria, nu pigmeii răutăcioși și infumurați.

*

Z. Sandu (Dr. N. Regman) : Spiru Haret, organizatorul învățământului. Omagiul Ardealului desrobitor. Tip. „Dacia Traiană“, Sibiu. — Intr'o limbă frumoasă autorul ne descrie activitatea bogată în rezultate a marelui om de școală. Citind această broșură fiecare dascăl se simte pătruns mai mult de îndatorirea de a munci prin școală pentru ridicarea poporului de jos. Indemn

acesta e glasul tainic al marelui prieten al dascălilor, țărănimei și fiecare muncitor în ogrorul școlii este dator să-l asculte.

Const. Iencica.

*

Traian Florian : Lucru Manual Br. 2 Îndoitori și tăeturi, tăeturi și lipituri, împletituri și țesături din hârtie. Editor : Librăria Băncii Învățătorilor S. A. Cluj 1924. Prețul 25 Lei.

Lucrul manual, introdus în școală de câțiva ani încoace, până azi nu și-a luat locul cuvenit între celelalte materii, de învățământ conform importanței ce i se atribuie de pedagogia modernă în urma principiului școlii active, tocmai din lipsa unor manuale, cari să arate pe de-o parte materia ce trebuie să se propună împreună cu metoda ce o privește, pe de altă parte să lămurască dascălimea asupra teoriei care îndreptățește acest obiect să i se dea locul cuvenit în școală. Evident, că aceste manuale nu pot avea caracterul manualelor propriu zise, din care să învețe copilul aceasta materie. Materia se învață prin exercițiu. Cuprinsul unei astfel de lucrări trebuie să servească învățării, să-i dea o îndrumare temeinică, metodică, ilustrată cu un număr cât se poate mai mare de desene, care să arate nu numai tehnica și momentele potrivite, când și cum trebuie să se facă anumite lucrări, ca munca să devie nu numai folositoare în sine și recreatoare ; când anume să procedeze sau să urmeze preocupărilor intelectuale ajutându-le în percepere sau în fixarea conștiinței.

Iată ce manual așteptam să apară în literatură noastră pedagogică.

Având în vedere cele enumerate până aci și comparând aceste trebuințe cu cuprinsul celor două broșuri apărute până acuma, întocmite de dl Traian Florian prof. la școala normală de băieți din Cluj, aflăm că dsa a înțeles spitiul vremii și — deși poate prea încet — ne dă pe rând în fascicole, o lucrare neexcepțională, foarte binevenită, cum alta nu mai există până azi în românește. Până în prezent, în aceste două broșuri, tratează despre toate lucrările cari trebuie să se facă din hârtie subțire în școlile primare și normale. Broșura a treia, după cum ne promite autorul, va trata lucrările din carton, apoi modelajul etc., până va da la lumina tiparului un curs complet, merit să fie o că'ăuză sigură în predarea lucrului manual.

Ne place să credem că dsa nu va întârzia cu publicarea celorlalte broșuri, mai ales că nevoia unor cunoștințe din acest domeniu sunt atât de simțitoare, din cauza introducerii lucrului manual ca studiu obligator prin noua lege a învățământului, fixându-se chiar cele tratate până aci din fir în păr în noua programă proiectată, încât orice întârziere ar însemna ca lumea dascălească să rămână și pe mai departe nelămurită asupra acestui studiu. Ne facem o plăcută datorie, când recomandăm tuturor colegilor să comande aceste broșuri pe seama bibliotecii școlii din fondul

comitetului școlar, ca la toamnă să se între cu toată vigoarea în executarea celor prescrise cu privire la lucru manual.

Iar pentru o cât mai grabnică apariție a broșurilor ce vor urma, rog pe dnii colegi să se anunțe de pe acum dacă vor și celelalte lucrări, dând astfel și autorului impuls spre muncă, și casei editoare, un vot de încredere și încurajare pentru angajamentul ce și-a luat prin publicarea acestei lucrări. Le dorim spor la muncă.

C. n.

Cărți școlare aprobate.

On. Minister al instrucției publice a aprobat cărțile pentru cursul primar de *IuliueVua* :

Cu rezoluția dela 28 Iunie 1924 Nr. 309.

Abcdar ilustrat ediția XII a 25— lei

Cetirea cl. II, ediția IV " 12— "

Cetirea cl. III, ediția IX " 15— "

Cetirea cl. IV, ediția VIII. care cuprinde întreaga istorie a Românilor " 25— "

Cu rezoluția dela 5 Iulie 1924 Nr. 361 :

Geografia județului Caraș Severin, ed. II, " 14·50 "

Geografia României, cu numeroase hărți și ilustrațiuni " 16— "

Geografia continentelor, cu numeroase hărți și ilustrațiuni " 18— "

Cu rezoluția dela 17 Iulie 1924 Nr. 66.378 :

Aritmetica cl II, ediția XIII " 7— "

Aritmetica cl. III, ediția XIII " 5·50 "

Aritmetica cl. IV. ediția VII " 7— "

Aritmetica și Geomeria cl. V și VI, ediția VII. " 14·25 "

Aceste manuale se capătă la toate librăriile, cu deosebire la librăria diecezană din Arad, strada Eminescu 35.

În editura Cartea Românească București a apărut Colindele de I. Vuia, unicele colinde la noi aranjate într'o versificație frumoasă și cu cântări pe note (dnet și tertzet). Prețul 8 lei.

Cărți pentru șc. de ucenici.

Sunt în deobște cunoscute greutățile ce are de întâmpinat prelegătorul în clasele școalelor de ucenici industriali și comerciali. Dacă pentru aceste școale până în prezent lipsește o programă analitică unitară și corespunzătoare din toate punctele de vedere, pentru a putea fi aplicată cu succes la instruirea elevilor-ucenici, a căror pregătire anterioară de carte este a se discuta — în majoritatea cazurilor lăsând atât de mult de dorit, — apoi cea mai mare greutate în aceste școli în tot cazul se simțe din lipsa unor manuale potrivite. Dela început câțiva ucenici doritori de a vedea, școalele de ucenici propășind, și pentru a se putea realiza mai cu ușurință progresul necesar, au muncit din greu (fiindcă era vorba de un început) dând la lumină unele din manualele mai principale pentru uzul acestor școale. Aceste manuale revii-

diate și scoase în ediții nouă, au devenit din ce în ce mai corespunzătoare nevoilor. Astfel după trecerea alor câțiva ani putem număra câteva manuale, ce umplu cu succes golul ce era la început.

Pentru elevii români din clasele școalelor de ucenici în felul acesta chestiunea manualelor de școală ar fi întru câtva rezolvită. Nu tot așa stă lucrul în ce privește pe elevii minoritari ai școalelor de ucenici. Înainte de aceasta cu doi ani s'a dispus ca limba de predare în școalele de ucenici, indiferent de limba maternă a elevilor, să fie exclusiv cea românească. Între astfel de condițiuni dela sine se impunea necesitatea alcătuirii pentru clasele cu elevi minoritari a unor manuale, cari să servească ca îndrumătoare sigure pentru învățarea cu ușurință și metodic a limbei statului în legătură cu celelalte cunoștințe.

Din aceasta cauză anunțăm și salutăm cu bucurie apariția ediției a doua a „Cărții de cetire” pentru clasa pregătitoare a școalelor de ucenici industriali și comerciali și curs de limba română pentru elevii minoritari din aceste școale întocmită de Cristofor Epure și Gavril Bochiș, directori la școalele de ucenici.

Partea I a acestei Cărți se ocupă de elementele cetiri — e un fel de Abcdar. În părțile următoare apoi treptat ni se dau bucăți de cetire anume compuse pentru trebuințele și cu referință la viața ucenicească, a industriei și comerțului. Se tratează subiecte din Tehnologie, noțiuni gramaticale în genere, Istoria Patriei și Geografia României în liniamente generale. Iar ca încheiere ni se dau un mănunchiu de poezii bine alese și ușor de pătruns din partea elevilor fiind scrise într'o limbă populară de unii poeți geniali ai neamului nostru. Toate aceste au menirea să întărească cât mai mult simțul național, dragoste de țară și limba românească. În special felul cum sunt aranjate și tratate lecțiile din Istorie ne prezintă o originalitate, avându-se în vedere structul necesar și scopul de a fi mai bine prinse și păstrate de memoria elevilor. Poate că partea din manual în care se tratează chestiuni de gramatică ar fi putut să fie puțin mai redusă, avându-se în vedere numai pur noțiunile de gramatică mai esențiale și abandonându-se cu totul specificările lucrărilor. Aceasta întrucât manualul e întocmit pe seama clasei pregătitoare de ucenici.

În genere din punct de vedere al fondului și formei manualul dlor Epure și Bochiș se poate număra printre cele mai corespunzătoare lucrări de acest fel, ce au apărut până acuma în direcția de care ne ocupăm. Lucrurile tratate sunt redade într'o limbă ușoară pentru a fi înțelese de toți.

Recomandăm cu plăcere aceasta carte în atențiunea tuturor conducătorilor școalelor de ucenici, pentru a fi întrebuințată în clasele prime pregătitoare, unde va duce la un rezultat sigur. Prețul 35 Lei. Se poate procura dela autori; — Gavril Bochiș, dir. șc. de ucenici din Bistrița și Cristofor Epure dir. școalei de ucenice din Cluj.

SOC. FONDUL „GHEORGHE LAZĂR“

No. 17—1925.

Concurs.

Comitetul Fondului „Gheorghe Lazăr“, în baza Art. 25 din statute, publică **Concurs** pentru ocuparea a 193 locuri în Căminul „Casa Invățătorilor“ din Cluj, pe anul școlar 1925/26.

Unele din aceste locuri sunt gratuite, altele cu jumătate plata, iar restul cu solve.

Pot înainta petiții fii membrilor activi ai „Soc. Fondul Gheorghe Lazăr“, cari urmează regulat studii la Universitate, ori alte școli superioare din Cluj.

Doritorii de a obține unul din aceste locuri, vor înainta petițiile însoțite de următoarele acte:

1. Extractul de naștere.
2. Certificatul de Bacalaureat.
3. Certificat de bună purtare.
4. Extrasul de pe foaia de dare a părinților dela Administrația financiară ori Perceptorat. Certificatele date de Primărie referitor la starea materială a părinților, nu se iau în considerare.
5. Certificat medical.
6. Certificat din partea primăriei, prin care se constată averea mobilă a părinților, numărul membrilor familiei; orfanii vor alătura extrasul de moarte al tatălui și o copie după carnetul de pensie al mamei văduve. Acest carnet va fi alăturat și de acei concurenți, al căror tată e pensionar.
7. Chitanță dela cassierul general al soc. „Fondul Gheorghe Lazăr“, prin care se dovedește că tatăl său este la curent cu cotizația de membru atât pe anul curent, cât și pe anii cari reținează.

Bursierii și semibursierii anului 1924/25, își mențin bursele și semibursele și pentru anul școlar 1925/26, dacă și-au trecut examenul reglementare. Aceștia vor înainta numai o petiție, cerând menținerea bursei ori semibursei, și anexând certificatul de studii eliberat de facultatea respectivă. Fostii solvenți vor înainta deasemenea numai o petiție și anexele dela punct 2, (certificat dela Facultatea respectivă) și punct 7.

Studentii primiți în Cămin, vor avea în locuință, masă (dejun, amiază, cină) luminat, încălzit și serviciu. Saxele de întreținere se vor stabili la timp. Ele se vor plăti lunar anticipativ.

Toți studentii primiți, sunt obligați a cerceta regulat orele de cursuri, și a se conform Regulamentului intern al Căminului. Studentii bursieri, nu vor putea ocupa funcții.

La intrarea în cămin, fiecare student:

1. Va dovedi înscrierea la Universitate;
2. Va plăti o taxă de una sută (100) Lei, ca taxă de uzaj și bibliotecă, care sumă nu se mai restituie, și o cauție de 100 Lei pentru chei, care se restituie la sfârșitul anului.

3. Va aduce cu sine rufăria necesară. Hainele de pat se dau dela institut. Fiecare studente însă va mai aduce cu sine o pernă cu două fețe, o plapomă ori o pătură.

Petițiile timbrate cu actele cerute, se vor primi până la 30 August 1925 pe adresa: a „Comitetului Fondului Gherghe Lazăr” Cluj, Casa Învățătorilor.

Petițiile sosite după aceasta dată, ori lipsite de unul ori mai multe acte cerute, nu se vor lua în considerare.

Cluj, la 8 Iulie 1925.

Dr. Gheorghe Vilt
Președinte.

Andrei Pora
secretar.

Asociația Învățătorilor din Ardeal, Banat, etc.

Nr. 39—1925.

Către dnii Prezenți ai Secțiilor județene.

Toți dnii prezenți ai Secțiilor județene sunt cu insistență rugați, ca în vederea compunerii Raportului general al Asociației pentru congresul ce se va ține în vara aceasta (luna Septembrie), să trimită Biroului Asociației rapoarte amănunțite despre activitatea secției — atât în ce privesc chestiunile culturale, cât și cele administrative — în anul 1924—1925. Secțiile ce nu-și vor trimite rapoartele la timp, vor fi notate în raport, ca unele ce n'au desvoltat nici o activitate.

Cluj, la 30 Iunie 1925.

Andrei Pora,
v. președinte.

Gavril Almășianu,
secr. gen.

Nu vă scutiți de cartea pe care trebuie să
o aibă orice învățător

CĂMINUL CULTURAL

de Gh. Mugur, N. Crainic și Dr. Voiculescu

Prețul 15 Lei

E un îndreptar pentru ceice organizează și conduc mișcările de cultură pentru popor. Se poate comanda la *Fundația Culturală Principele Carol* Strada Latină 10, București.

Procurarea lemnului pentru școală. In baza ordinului Ministerului Instrucțiunii No. 53256—925. avem onoare a Vă comunica următoarele: Direcțiunea Generală C. F. R. cu circulara No. 2139—925, ne invită să luăm măsurile necesare ca toata școlăle să se aprovizioneze cu lemnele necesare pentru sezonul 1925—26 până la data de 15 August a. c. in care timp traficul fiind scăzut, calea ferată poate efectua cu inlesnire transporturile de lemene de foc. Ne pune in vedere totodată că după 15 August vagoanele vor fi prinse la alte transporturi (cereale și sfeclă etc.) din care cauză nu se vor mai putea face transporturi de lemne.

Congres. Asociației a regională a corpului didactic primar din Moldova de sus (Bucovina) ține „Congresul anual la 13 Iulie a. c. la Suceava, având un frumos program cu subiecte de ordin profesional școlar și cultural. — In cât va fi cu puțință Asociația noastră ardeleana va trimite 2 membrii ai comitelului său pentru a reprezenta la această manifestare de înfrățire.

S'a reorganizat și reînnoit

Bazarul de rechizită școlară și de birou

precum și

Librăria didactică și literară

**a „Băncei Invățătorilor“
C L U J, Piața Ștefan cel Mare.**

Domnii Invățători sunt rugați a se înscrie de pe acum cu comenzi sau pentru comenzile de cărți și rechizită.

Secția de rechizită cuprinde:

- a) papetărie și cerneală,
- b) tocuri penite, creioane, gume, cuțitoșe, linii, echere, călimări, compase, ghiosdone,
- c) obiecte de birou,
- d) registre de tot felul,
- e) ilustrații, tablouri.

Librăria cuprinde tot felul de cărți didactice, cărți literare românești.

Posta Redacției.

Antoniu Sirca — Bacamezeu — Invățătorii tineri înrolați în armată se socotesc a fi în concediu. În timpul serviciului militar, întrucât au fost numiți la catedră, primesc 25% din salariul de bază și accesorii. Pentru ca să poată fi trecuți în statele de plată de către revizoratul școlar, vor înainta revizoratului respectiv un certificat dat de Regimentul în care sunt înrolați. Aceste dispozițiuni sunt spitaluate în Ord. Min. Justr. 120351—1924.

Abonamente achitate

Elisabeta Filip Mercurea 100 L. Școala primară No. 1 Petrița 100 L. Miculae Blaga Sinterea 200 L. Eug. Stoicoviciu M. Viteazul 150 L. Elena Barișiu Vistea de jos 120 L. I. Câmpian Tresnea 100 L. Ioan Moga Săcalul de câmpie 150 L. Iosif Ciorogar Chișoda 100 L. Silvia Popoviciu Petriș 50 L. Ion Vescan Fetiridia 120 L. Ilie Bunea Iacobi 60 L. Ion Rus Dâmb 120 L. Corpul didactic Pecica maghiară 750 L. Antoniu Șirca Bacamezeu 120 L. Ion Feldrihan Iad 60 L. Ion Petrișor Valcaul de jos 100 L. C. Mihalca Năsăud 100 L. Ion Roman Mintiul Gherlei 100 L. Miculae Mihaese Salva 80 L. Petre Rognean Năsăud 80 L. Const. Man Lăpreșul ung 120 L. Sabin Mihuțu Sălciava 150 L. Direcțiunea școlaei Halchiu 120 L. Ion Ianciu Abnas 120 L. Gligor Iosif Bendorf 100 L. Niculae Neamțu Bardof 100 L. Ilie Oltean Ludoșul mare 120 L. Felea Luculeț Sebeșul săsesc 100 L. Iuliu Bologa Turdei 100 L. Gavril Cororie Tur 200 L. Ana Mateiu Baia de Arieș 70 L. Teodor Pănăzean Sâncel 120 L. Ilie Pereni Hodisa 100 L. Stirbai Topârcea 60 L. Lucreția Stirbai Topârcea 60 L. Cornel Preancu Sănmărtinul de Câmpie 220 L. Victor șuteu Monor 120 L. Cavril Rejer Chizdia 50 L. Gregoriu Roman Berinta 100 L. Gheorghe Narișa Câmpeni 120 L. Dionisie Calefariu Crihalma 150 L. Victor Tunsoiu Sincanonă 360 L. Avram Neda Resita 120 L. Vasile Bergheta Avrig 100 L. Niculae Alexa Vinga 70 L. Grigoriu-Mihaese Beclean 120 L. George Danil Căstău 120 L. Școala primară Leonajul de jos 100 L. Petru Cepleu Cuitelec 30 L. Filip Budoiu Almasul de mijloc 100 L. Aurel Vlăduțu Mălâncrao 120 L.

Primiți prin Casarul fondului Gh. Lazăr.

Ion Bica Voivodeni 150, Galecton Bica Voivodeni 150, Ion Hasu Breaza 150, Zaheui Filip Jasi 150, Cornel Langa și Feurentui Pop Comana de jos 300, Ion Comsa Mandra 50, Niculae Opris Dridif 60, Galecton Ganea Săvăsteni 150, Iosif Ludu Luța 150, Valeriu Turdeau Netot 150, Gheorghe Dates Netot 150, Alexandru Comsa Comana de jos 150, Teodor Ranea Făgăraș, Dionisiu Negru Făgăraș 150, G. Stelea Făgăraș 150, Gheorghe Comanici 150, Toma Bălan 150, Gh. Tețu Săscior 150, Ion Cocan Besimbac 150, Jacob Donuga Ludișor 150, Sofron Popa Ludișor 150, Ilie Secheli Voivodeni mici 150, Ion Cheverșan 100 L.

Anunț.

Titlul provizor No. 1461 eliberat de Banca Invățătorilor S. A. Cluj despre 2 (doouă) acții în valoare de Lei 500 (cincisute) asupra Ioan Udrea inv. în Mesentea Jud. Alba de jos s'a perdut și se declară de nul și nevalabil în mâna ori cui s'ar afla.

s. s. Ioan Udrea.